

АНОТАЦІЇ

Антонюк В. П. *Стратегія розвитку вищої освіти України в контексті вимог до людського капіталу та євроінтеграційних процесів.* – С. 113.

У статті обґрунтовано необхідність розробки стратегічних засад модернізації системи вищої освіти України у відповідності до сучасних потреб суспільного розвитку та євроінтеграційних процесів. Здійснено аналіз формування освітньої політики в Україні та визначення її стратегічних векторів розвитку упродовж всього періоду незалежності. Виявлено посилення орієнтації системи вищої освіти на європейський освітній простір, певні модернізаційні зміни в СВО. Однак вони не забезпечили стійких прогресивних змін у системі вищої школи, вирішення існуючих проблем та подолання відставання СВО від розвинених країн. Здійснено експертизу проєкту Стратегії розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки, зроблено оцінку його позитивних параметрів та визначено низку упущень і слабких місць, які будуть обмежувати його роль у суттєвій модернізації української вищої школи відповідно до потреб розвитку людського капіталу та сучасних трансформаційних процесів у суспільстві, перешкоджати модернізації самої вищої школи та її євроінтеграційному вектору розвитку. Вони стосуються: слабого концептуального обґрунтування провідної ролі вищої освіти в сучасному суспільному прогресі; недостатньої орієнтації Стратегії на основних стейкхолдерів СВО, передусім роботодавців, які формують ринок праці для випускників вищих навчальних закладів, та споживачів освітніх послуг – студентської молоді та населення в цілому; недостатнього врахування широких можливостей для розвитку цифровізації університетів; пріоритетної потреби формування у студентів рис інноваційності і підприємливості; необхідності більшої орієнтації діяльності вищих навчальних закладів на потреби розвитку регіонів. Зроблено низку пропозицій з удосконалення проєкту Стратегії розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки.

Ключові слова: система вищої освіти, університети, стратегія розвитку вищої освіти, людський капітал, європейський освітній простір.

Артеменко Д. М. *Оцінка провідних індикаторів регуляторної політики держави у банківському секторі.* – С. 147.

У статті на основі узагальнення вітчизняного та міжнародного досвіду оцінки провідних індикаторів регуляторної політики держави у банківському секторі сформовані пропозиції щодо визначення фінансового стану і ризику банкрутства банку.

Запропоновано доповнити пруденційний банківський нагляд, що базується на відстеженні економічних нормативів окремих банків, моделями дискримінантного аналізу для комплексного визначення фінансового стану і ризику банкрутства банків.

Побудована еталонна матриця дискримінантного аналізу рівня фінансового стану та ступеня ризику настання банкрутства банку сприяє підвищенню якості фінансового визначення його ринкової вартості, яка є надійним індикатором для ухвалення обґрунтованих рішень з боку власників, менеджерів та клієнтів щодо підтримання його ефективного функціонування та подальшого стабільного розвитку.

Використання діапазону значень рівня ймовірності банкрутства, який є оберненою величиною до інтегрального показника фінансового стану банку, дозволяє більш диференційовано визначити класи банків за рівнем фінансового стану і групи банків за ризиком банкрутства.

Розроблена еталонна матриця, як вихідна складова методичного забезпечення комплексної фінансової оцінки ринкової вартості банків, дозволяє уникати помилок при обранні методичного підходу і методів розрахунку ринкової вартості конкретного банку та виявляти потенційні банки-банкрути для детальної переоцінки їх кредитних портфелів та портфелів цінних паперів.

Ключові слова: оцінка, індикатори, регуляторна політика, ймовірність банкрутства, фінансовий стан, банк.

Болотіна Є. В., Шубна О. В., Бившева Л. О. *Особливості фінансування та управління системою соціального захисту населення в Україні.* – С. 120.

У статті розглянуто особливості фінансування та управління системою соціального захисту населення України в умовах ринкової економіки. Визначено напрями бюджетного фінансування соціальної сфери протягом 2010-2017 рр. Діяльність щодо соціального захисту населення є обов'язковим складником будь-якої сучасної держави. У цілому соціально-захисна діяльність охоплює сферу матеріального забезпечення і надання соціальних послуг непрацездатним особам. Досліджено групування видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення за різними категоріями згідно з базою даних ОЕСР. Проаналізовано трансферти у грошовій і негрошовій формах населенню у зведеному бюджеті України. Проаналізовано динаміку кількості населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчимі законодавчо встановленого прожиткового мінімуму за 2010-2019 рр. Виявлено сучасні проблеми фінансування та управління сферою соціального захисту населення в Україні та окреслено шляхи їх подолання.

Ключові слова: соціальна політика, захист населення, соціальні інститути, послуги, соціальна сфера, видатки, класифікація соціальних видатків, проблеми фінансування, заходи.

Бородіна О. А. *Актуальні питання реформи децентралізації та адміністративно-територіального устрою.* – С. 68.

Досвід реформ у зарубіжних країнах свідчить, що саме децентралізація є суттєвим фактором демократизації та модернізації економіки, передбачає конкретні кроки з покращення якості життя, має чіткі рамки та концептуальне наповнення.

Саме децентралізація публічного управління є драйвером формування сприятливого регіонального економічного простору для досягнення сталого розвитку.

Реформи адміністративно-територіального устрою останнього часу і в Україні були докорінними та структуроутворюючими, але й попри безліч переваг, розкрили масштабний комплекс проблем, що стосу-

ються взаємовідносин нових рівнів публічної влади та розподілу бюджетних коштів.

Матеріалами статті констатовано, що чинне законодавство поки не пристосоване до нової системи територіального устрою. Потребують нормативних змін та моніторингу питання оптимальної взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування, синхронізації розвитку територіальних рівнів економіки в умовах децентралізації.

Практика продемонструвала, що стейкхолдерами реформи на 95% є муніципалітети, громади, яким потрібні: діалог як запорука довіри, реформа бюджетних відносин, та забезпечення соціальних пріоритетів розвитку громад.

Запропоновано низку положень щодо вдосконалення відносин між рівнями субнаціональних органів управління, ефективності діяльності інститут префектів, розподілу місцевих фінансів, законодавчого унормування аспектів роботи місцевого самоврядування.

Ключові слова: децентралізація, адміністративно-територіальний устрій, об'єднана територіальна громада, регіональний розвиток, субрегіональний рівень, префекти.

Городянська Л. В. *Відтворення економічних ресурсів: інноваційний аспект.* – С. 99.

У статті проведено огляд класичних теорій інноваційного розвитку, виявлено глибинні причини мотивації людини до здійснення інноваційної діяльності. На підставі огляду класичних теорій інновацій та результатів дослідження доведено, що інноваційний розвиток підприємств залежить не лише від рівня якості інтелектуального потенціалу персоналу, а й від стану його економічних ресурсів. Визначено концептуальний рівень категорій інновацій, які можуть надати уявлення про інноваційні засади відтворення економічних ресурсів та інтелектуального потенціалу персоналу на підприємствах України в сучасних економічних, військово-політичних та епідеміологічних умовах. Розроблено принципи формування нової стратегії економічного розвитку на основі наукового підходу до формування моделей управління бізнес-процесами, особливо інноваційними процесами підприємств. Їх суть продемонстровано за допомогою механізму планування інноваційного рівня відтворення економічних ресурсів на підприємстві. Розроблено модель інноваційного відтворення економічних ресурсів на підприємстві та етапи формування стратегії інноваційного розвитку підприємств у сучасному інформаційному й цифровізованому суспільстві. Встановлено, що в основі стратегії інноваційного розвитку підприємства має бути відтворення його економічних ресурсів. Це принципово нова стратегія економічного розвитку підприємства, яка потребує розробки збалансованої системи показників інноваційного відтворення економічних ресурсів. Створення та реалізація такої стратегії передбачає подолання внутрішніх перешкод з метою забезпечення тенденції інноваційного розвитку та конкурентоздатності вітчизняного підприємства.

Ключові слова: відтворення, інноваційний розвиток, цифровізація, інвестиції інтелектуальні, відтворювані економічні ресурси, інтелектуальний потенціал, підприємство, модель інноваційного відтворення економічних ресурсів, стратегія економічного розвитку.

Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В., Котлубай В. О. *Сучасні особливості управління ризиками в контексті стратегічного розвитку підприємства.* – С. 74.

У статті розглянуто системний та комплексний розвиток терміну «управління стратегічним розвитком підприємства», який відбувається шляхом послідовного поєднання розробок науковців та представників бізнесу. Стверджується, що сучасні погляди та знання щодо управління стратегічним розвитком у нинішніх соціально-економічних умовах суттєво впливають на ефективність системи стратегічного управління і розвитку вітчизняних підприємств.

Розглянуто тлумачення провідних вітчизняних та зарубіжних науковців щодо трактування понять «стратегія», «управління стратегічним розвитком», «стратегічне планування». Приділяється увага антикризовому стратегічному управлінню на різних рівнях, а саме через корпоративний рівень, рівень перших керівників, функціональний рівень (фінанси, маркетинг, товарна та виробнича політика), лінійний рівень (керівників підрозділів, представництв, філій).

У науковій праці значна увага приділяється корпоративній стратегії підприємства з урахуванням впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища з метою вироблення оптимальних варіантів оперативних, тактичних та стратегічних управлінських рішень, яка має спрямовувати свої зусилля на спостереження та контроль усіх видів підприємства з метою запобігання кризовим проявам. У роботі запропоновано заходи корпоративної стратегії, які повинні формувати набір інструментів міжфункціональної інтеграції діяльності підприємства шляхом досягнення синергії, сприяти активізації участі всіх відділів у розробку нової стратегії підприємства, управлінню стратегічними ініціативами та змінами, інтеграцією стратегічних пріоритетів та координацією людських ресурсів.

Стверджується, що управління стратегічним розвитком, спрямоване на створення конкурентних переваг підприємства й утвердження ефективної стратегічної позиції, що забезпечить майбутню життєздатність підприємства в мінливих умовах. Вибір стратегії в стратегічному управлінні пов'язаний зі станом ключових факторів, до яких відносяться сильні сторони галузі та підприємства, мета, місія, інтереси вищого керівництва, кваліфікація працівників. Динамічний процес стратегічного управління підприємства є тією парасолькою, під якою підприємство може впевнено рухатися до поставленої мети, незважаючи на несприятливі впливи навколишнього середовища.

Ключові слова: економічні ризики, управління ризиками, стратегічний розвиток, стратегічне управління, стратегічний контроль.

Дейч М. Є. *Екологічний менеджмент: участь громадськості.* – С. 87.

У статті на прикладі Донецької області показано, що екологічний стан не тільки не покращується, а, навпаки, з кожним роком погіршується.

Можливим шляхом виходу з екологічної кризи у всьому світі визнано екологічний менеджмент, тому вчені приділяють достатню увагу можливостям та проблемам екологічного менеджменту. Практичний же досвід, накопичений в останні 5-10 років, вказує на деякі проблеми впровадження екологічного менеджменту на підприємствах України.

Обґрунтовано, що не тільки керівництво підприємств повинно змінювати свою свідомість, це потрібно робити всім членам місцевих громад.

Наразі набуває розвитку екологічний рух, який характеризується переходом від традиційних форм природоохоронної роботи до екологічних ініціатив. Показано роль та завдання громадських екологічних установ у вирішенні соціальних та екологічних проблем, визначено основні їх типи.

Наведено приклад сучасної версії комун минулого в англійському місті Лідс Lilac Grove (Бузковий гай). Назва комуни Lilac – це акронім, що позначає співтовариство, що дозволяє наносити мінімальної шкоди довкіллю.

Визначено умови ефективної участі громадськості в прийнятті важливих рішень. Обґрунтовано доцільність розробки економічних і фінансових механізмів раціонального природокористування і охорони довкілля.

Для Донецької області, де більшість населення проживає в промислових містах з вкрай несприятливою екологічною обстановкою, важливим аспектом управління повинен стати механізм реалізації прав громадян на відшкодування збитків від шкоди здоров'ю. У статті запропоновано заходи для реалізації даного механізму.

Ключові слова: екологічний менеджмент, довкілля, громадські екологічні установи, економічні та фінансові механізми.

Єрфорт І. Ю., Єрфорт Ю. О. *Теоретико-методологічна база розробок з оцінки цінних процесів підприємства.* – С. 21.

Для визначення теоретико-методологічної бази розробок з оцінки цінних процесів підприємства проведений аналіз існуючих підходів до ціноутворення підприємства: витратного, суб'єктивного маржинального, об'єктивного маржинального. Ідея гнучкості, як здатності цінних процесів пристосовуватися, властива всім розглянутим підходам до ціноутворення, однак пріоритетні напрямки процесу пристосування істотно відрізняються. Витратний і суб'єктивний маржинальний підходи розглядають здатність цінного механізму пристосовуватися в одному певному ракурсі, абсолютизуючи в першому випадку витрати, в другому – корисність для споживача. Об'єктивний маржинальний підхід, що враховує як фактори попиту, так і пропозиції, є найбільш збалансованим, і тому, вважають автори даної роботи, найбільш прийнятною базою для розробки методичних основ оцінки цінних процесів підприємства. Їх розробка є перспективним напрямом подальших досліджень і обумовлює практичну значимість аналізу існуючих підходів до ціноутворення підприємства.

Ключові слова: цінні процеси; теоретико-методологічна база; витратний підхід до ціноутворення; суб'єктивний маржинальний підхід до ціноутворення; об'єктивний маржинальний підхід до ціноутворення.

Задорожний Г. В. *Консцієнтальна війна – провідна форма геоеконічного підкорення свідомості як нового предмету праці в умовах неоліберальної глобалізації.* – С. 199.

В умовах глобалізації кардинально змінюється сам предмет праці – ним стає свідомість людини, а

зміни у предметі праці – свідомості, технології маніпулювання свідомістю – зараз є найбільш прибутковим бізнесом. Проте свідомість стає й новим предметом нової консцієнтальної війни, яка пов'язана зі зміною свідомості та ідентифікації людини. Специфіка сучасної війни визначається тим, що найважливіша спрямованість глобальної війни на поразку пов'язана з тим, щоб зруйнувати того суб'єкта, який може вести війну і здатний розробляти й ставити стратегічні цілі. Тому головний наступ спрямовується на знищення тих інтелектуальних центрів, які займаються розробкою національних стратегій виживання. Розуміння цього викликало можливість зміни пізнання світу в новому людиномірному форматі. Консцієнтальна війна за великим рахунком ведеться за виживання людства, за його майбутнє. В ході цієї війни, яка є по суті боротьбою Техносу і НОМОСу за перемогу: технічного штучного світу чи світу людського, уже формується і насаджується у свідомість все-ще-людини картина майбутнього. На жаль, поки-що Технос тактично виграє. Проте людина у своєму божественно-онтологічному естві має усі потенційні можливості, перш за все – духовно-моральнісні, для стратегічної перемоги. Якщо людина зможе у цьому глобально-кризовому світі залишатися людиною як такою, що усвідомить і почне реалізовувати свою людяність у кожному своєму вчинку, то й людяне майбутнє стане Великою Перемогою Людства.

Ключові слова: людина, людяність, консцієнтальна війна, глобалізація, свідомість, ідентичність, ціннісна конкурентоздатність, інтелект.

Задорожний Г. В., Дуна Н. Г., Задорожна О. Г., Абраменко А., Іванова М., Клецова Ю., Личко Ю., Травкіна К., Чорна А. *Особливості та перспективи Індустрії 4.0 в економіці України (науковий огляд).* – С. 159.

Дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи «Духовно-ноосферо-сталий господарський розвиток як проривна теорія постнекласичної економічної науки (методологічні засади формування)» (номер держреєстрації 0117U004936).

Обґрунтовано гіпотезу про те, що на сьогодні економічні трансформації на рівні світового і національного господарства обумовлюються комплексним впливом мегатрендів сучасності, перш за все пандемією COVID-19 і цифровізацією економіки та суспільства.

Розкрито характер і ступінь впливу глобальних тенденцій та процесів Індустрії 4.0 та цифровізації на доленосні сфери життєзабезпечення в Україні. Систематизовано та структуровано систему теоретичних поглядів на глобальний тренд Індустрії 4.0, за якими відбуваються найбільш вагомі зміни в соціально-економічній сфері. Розроблено практичні рекомендації щодо необхідності переходу на модель «Індустрія 4.0» в окремих найбільш значимих галузях господарського розвитку. Визначено послідовність розвитку платформи «Індустрія 4.0» в економіці України.

Ключові слова: суспільство, національна економіка, реформи, цифровізація, Індустрія 4.0, галузі господарства, виробничі технології.

Куклін О. В., Пустовійт Р. Ф., Дернова І. А. *Інституціональні особливості модернізації вищої освіти в Україні.* – С. 106.

Досліджено процес інституціоналізації вищої школи в Україні з точки зору факторів, обумовлених необхідністю її модернізації та з урахуванням формальних і неформальних інститутів та чинників попередньої інституціональної траєкторії розвитку. Акцентовано увагу на визначенні інституціональних причин досягнень та невдач у сфері вітчизняної вищої освіти, запропоновано аналіз цільової інтегральної функції оцінки якості освіти та шляхи модернізації освітнього процесу.

Підкреслено, що значна кількість ініційованих інституціональних реформ у розвитку вищої освіти в Україні призвели до виникнення недосконалих інститутів і до наслідків, коли вища освіта не відповідає сучасним вимогам з боку особистості, суспільства, потреб економіки та світовим тенденціям.

Тому для успішного економічного зростання України та забезпечення її конкурентних та інноваційних перспектив модернізація вищої освіти повинна відбуватися у безпосередньому зв'язку з трансформацією інституціонального середовища. У свою чергу якість інституціонального середовища визначається ефективністю функціонування ключових інститутів. Однак нині маємо обґрунтовані сумніви щодо того, чи маємо в Україні необхідне інституціональне середовище для модернізації вищої освіти, що забезпечує стійке економічне зростання й конкурентоспроможність. По суті, невдачі в освіті є наслідком існуючих інституціональних диспропорцій між формальними і неформальними інститутами. Вказане є очевидним недоопрацюванням державної влади, що негативно впливає на зовнішні ефекти освіти в країні у цілому.

Ключові слова: інституціональна економіка, вища освіта, формальні і неформальні інститути, модернізація освіти.

Латишева О. В., Недвига М. В., Наконечна Ю. В.
Використання різних нотацій моделювання бізнес-процесів торговельного підприємства для планування його діяльності. – С. 91.

У статті представлено процедуру подальшого вдосконалення функціонування торговельного вітчизняного підприємства для забезпечення його конкурентоспроможності та сталості, що пов'язано з процесами налагодження, регламентації, реорганізації та удосконалення бізнес-процесів.

Розглянуто можливість підвищення ефективності планування функціонування торговельного підприємства на підставі моделювання бізнес-процесів, що дозволяє наочно відобразити всі процеси й етапи діяльності та управління, встановити існуючі проблеми, визначити ресурси, регламенти, завдання та результати.

Доведено, що побудова та використання моделей бізнес-процесів у різних нотаціях націлено на підвищення ефективності планування функціонування торговельного підприємства, оскільки ці моделі дозволяють наочно відобразити всі процеси й етапи діяльності та управління, встановити існуючі проблеми у вигляді «критичних точок» процесу, визначити ресурси, регламенти, завдання та бажані результати.

Для визначення стану функціонування основних бізнес-процесів підприємства для наочного зображення процесів та етапів робіт побудовано діаграму основного бізнес-процесу в системі моделювання бізнес-процесів – «Bizagi. Modeler» – системі, яка спря-

мована на моделювання, виконання, автоматизацію й аналіз бізнес-процесів у модулі Modeler в нотації BPMN, де моделюється послідовність дій і подій. Отримана діаграма дій основного бізнес-процесу торговельного підприємства в стандарті моделювання бізнес-процесів – «Bizagi. Modeler» дозволила встановити перелік операцій бізнес-процесу і перелік документів з їх характеристикою.

Запропонована модель у нотації IDEF0 основного бізнес-процесу передбачає побудову бізнес-функції або роботи (представлені на діаграмах у вигляді прямокутників): і дані і об'єкти (зображувані у вигляді стрілок, що зв'язують між собою роботи); причому до механізму управління відносяться: персонал, основні фонди та технічні засоби тощо.

У статті досліджено можливості впровадження сучасного інструментарію удосконалення бізнес-процесів реалізації товару в умовах вітчизняного торговельного підприємства, розглянуто напрями покращення ефективності функціонування основних бізнес-процесів підприємства; обрано та доведено доцільність впровадження системи управління бізнес-процесами на підставі їх регламентації та моделювання для забезпечення ефективності роботи магазину. Для цього обрано та застосовано інструментарій стратегічного планування платформи бізнес-моделювання «ARIS Express», що відбиває основні етапи стратегічного планування розвитку торговельного підприємства. Представлено результат декомпозиції бізнес-процесу стратегічного планування на підставі результатів функціонального моделювання стандарту IDEF0 процесу планування діяльності, що дозволяє якнайкраще описати, регламентувати бізнес-процеси діяльності базового підприємства.

Ключові слова: бізнес-процеси, моделювання бізнес-процесів, функціональна модель, декомпозиція, нотація IDEF0, методологія «Architecture of Integrated Information Systems – ARIS», платформа «Bizagi. Modeler».

Ляшенко В. І., Петрова І. П.
BCG-аналіз промисловості Придніпровського та Донецького економічних районів: визначення смарт-пріоритетів та стратегій розвитку. – С. 35.

У статті визначено смарт-пріоритети промисловості Придніпровського та Донецького економічних районів та оптимальні стратегії перерозподілу фінансових потоків між різними видами економічної діяльності. Виявлено, що матриця BCG дозволяє визначити стратегічну позицію щодо кожного виду економічної діяльності промисловості та на основі аналізу цієї позиції обрати стратегію її розвитку.

Запропоновано модифіковану матрицю BCG, яка призначена для дослідження смарт-пріоритетів промисловості Придніпровського та Донецького економічних районів. Передбачено виділення чотирьох стратегічних зон матриці BCG – «Стратегічні лідери», «Поточні лідери», «Перспективні лідери» та «Депресивні сектори», що дає змогу вибрати відповідну стратегію подальшого розвитку галузей промисловості. Визначено, що для «Стратегічних лідерів» застосовується стратегія збереження лідерства; «Поточних лідерів» – стратегія отримання максимального прибутку, що спрямовується на розробку нових товарів та підтримання товарів галузей «Стратегічних лідерів»; «Перспективних лідерів» – стратегії інвестування або

селективного розвитку; «Депресивних секторів» – цільова стратегія для депресивних секторів або ліквідація депресивних секторів/вихід із ринку. Визначено, що Придніпровському та Донецькому економічним районам слід зосередитися на таких smart-пріоритетах як «Стратегічні лідери» та «Перспективні лідери».

Запропоновано «режим міжнародно-публічно-приватного партнерства» для залучення інвестицій в економіку районів, який поєднує систему стимулів і пільг, обов'язкових умов й обмежень для дотримання балансу інтересів міжнародних донорів, держави і бізнесу. Наведено алгоритм введення регуляторного режиму міжнародно-публічно-приватного партнерства.

Ключові слова: VCG-аналіз, Придніпровський економічний район, Донецький економічний район, промисловість, smart-пріоритети, стратегія, режим міжнародно-публічно-приватного партнерства.

Новікова О. Ф., Антонюк В. П., Ляшенко В. І., Азьмук Н. А., Остафійчук Я. В., Шамілева Л. Л., Панькова О. В., Новак І. М., Шастун А. Д., Касперович О. Ю. *Формування концептуальних засад цифрової трансформації освіти та науки України.* – С. 190.

В статті обґрунтовано необхідність формування цифрових навичок серед широких верств населення та роль системи освіти в цьому процесі. Відзначено своєчасність розробки проєкту Концепції цифрової трансформації освіти та науки на період до 2026 року, підготовленого Міністерством освіти і науки України. Стисло викладено зміст проєкту Концепції цифрової трансформації та здійснено її експертну оцінку. Відзначено певні позитивні сторони Концепції та систематизовано упущення і слабкі місця проєкту. До основних недоліків віднесено: дисбаланс між освітою та наукою у проєкті Концепції, оскільки в ньому цифрова трансформація науки майже не розглядається; не враховано низки важливих нормативно-правових документів України, в тому числі рамки цифрових компетенцій для громадян України; недостатня спрямованість документу на цифрову модернізацію всього змісту освіти всіх рівнів та забезпечення формування базових цифрових компетенцій у здобувачів освіти. Зроблено висновок, що проєкт потребує суттєвого удосконалення, розроблено рекомендації, які сприятимуть доопрацюванню проєкту Концепції для підвищення його якості та відповідності сучасним трендам цифровізації.

Ключові слова: цифровізація, цифрова трансформація, цифрові компетенції, цифрова модернізація освіти, цифровізація наукової діяльності.

Новікова О. Ф., Остафійчук Я. В., Азьмук Н. А., Хандій О. О., Панькова О. В. *Стратегічні напрями безпеки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні в умовах обмежених можливостей.* – С. 80.

Розкрито низьку роль малого підприємництва в Україні. Визначено зниження рейтингу легкості ведення бізнесу за міжнародними порівняннями. Показано низький рівень використання важелів соціального діалогу суб'єктами соціально-трудова відносин. Розкрито зміст та ефективність європейської допомоги у межах двадцяти цілей Східного партнерства, які діяли до 2020 р. Визначено та запропоновано на період до 2025 р. продовження цієї взаємодії та конкретизовано нові цілі нового рамкового документу. Розкрито

позитивні ініціативи Офісу розвитку МСП, спрямовані на протидію наслідкам пандемії. Обґрунтовано пропозиції з визначення напрямів використання українських товарів та послуг, які можуть скласти конкуренцію відповідним іноземним товарам і послугам. Оцінено державну політику з підтримки підприємництва під час пандемії COVID-19 та надано рекомендації з її подальшого удосконалення.

Ключові слова: малий та середній бізнес, соціальний діалог, безпека, розвиток, східне партнерство, цифровізація, креативні індустрії.

Осадча Н. В. *Концептуальні засади реалізації та вдосконалення експортної стратегії Запорізької області.* – С. 60.

У статті проаналізовано інструменти диверсифікації ринків. Досліджено стан розвитку експортної діяльності України та Запорізької області в умовах пандемії. Визначено основні загрози зовнішньоекономічній діяльності. Виявлено, що в Україні відсутній законодавчо обґрунтований механізм взаємодії держави та галузевих громадських організацій. Певні намагання побудувати механізм діалогу влади та бізнесу є непослідовними. Для просування цих процесів потрібні структури, які б могли чітко сформулювати органам влади свої актуальні вимоги і відстоювати інтереси своїх галузей усіма конституційно можливими засобами, тобто позиціонувати себе та захищати свої інтереси в державних органах виконавчої влади.

Ключові слова: експортний потенціал, експорт, імпорт, експортний клімат, програма дій.

Піжук О. І. *Структурні зміни сукупних доходів домогосподарств України в умовах цифровізації.* – С. 153.

У рамках даного наукового дослідження ми припустили, що цифровізація є одним із факторів впливу на зростання добробуту населення України, головним критерієм якого є сукупний дохід домогосподарств. Для підтвердження визначеної гіпотези нами були використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема порівняльного аналізу та синтезу – при дослідженні динаміки зростання сукупних доходів домогосподарств України у порівнянні з іншими країнами світу та визначення рівня доступу останніх до мережі Інтернет; регресійного аналізу – при встановленні взаємозв'язку між детермінантами та сукупним доходом домогосподарств України тощо.

Використовуючи регресійний аналіз, на основі статистичних даних за період 2001-2019 рр. щодо сукупних доходів населення України (Y) та відсотку домогосподарств, що мають підключення до мережі Інтернет (змінна x) доведено гіпотезу про те, що цифровізація здійснює вплив на рівень сукупного доходу домогосподарств шляхом виявлення залежності Y від x . На етапі специфікації була обрана парна експоненціальна регресія, параметри якої оцінені методом найменших квадратів. Статистична значимість рівняння регресії перевірена за допомогою коефіцієнта детермінації і критерію Фішера. Встановлено, що в досліджуваній ситуації загальна варіабельність сукупних середньомісячних доходів домогосподарств України пояснюється змінною x , тобто часткою домогосподарств, що мають доступ до мережі Інтернет. Дана гіпотеза також знайшла своє підтвердження у результаті побудови рівняння регресії на основі просторових даних щодо сукупного доходу домогосподарств низки країн

світу і відсотку їх підключення до мережі Інтернет станом на 2019 р.

Математичним інструментом для прогнозування структурних змін у сукупних доходах домогосподарств України в умовах цифровізації було обрано теорію дискретних Марківських процесів, так звану теорію ланцюгів Маркова, що дозволяє розглянути зміну структури заданої сукупності як стохастичний (випадковий) процес.

Ключові слова: цифровізація, сукупні ресурси домогосподарств, оплата праці, регресійний аналіз, ланцюги Маркова.

Рогоза М. Є., Перебийніс В. І., Кузьменко О. К., Миколенко І. Г. *Стратегії розвитку агропродовольчого комплексу в контексті економічної та енергетичної безпеки.* – С. 3.

Визначено рейтинговий список палива, пріоритетного для окремих складових агропродовольчого комплексу. Обґрунтовано, що економічна та енергетична безпека є чинниками зовнішнього та внутрішнього середовища. Доведено необхідність формування для агропродовольчого комплексу стратегії енерго-незалежності та стратегії енергозаощадження. Розраховано два варіанти проектних показників біогазового комплексу цукрового заводу.

Ключові слова: агропродовольчий комплекс, економічна безпека, енергетична безпека, стратегія енерго-незалежності, стратегія енергозаощадження, біогазовий комплекс.

Савченко Л. В., Гриценко С. І. *Аналіз технологій доставки LTL вантажів з точки зору економічних, екологічних та соціальних витрат.* – С. 127.

Одним із основних напрямів покращення якості надання транспортних послуг є наближення рівня сервісу та розвитку інфраструктури до європейських стандартів, підвищення рівня безпеки та зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Відповідно, зростає роль комплексного розгляду логістичних рішень; раціональність більше не розглядається тільки в економічних величинах (витрати, прибутки, термін окупності тощо), але й з точки зору впливу на навколишнє соціально-природне середовище (шкідливі викиди, ДТП, дорожні затори, шум тощо).

Метою статті є розгляд системи перевезень LTL вантажів з точки зору різних компонентів економічних та соціально-екологічних впливів та відповідних витрат.

У статті зроблено аналіз та подано власне бачення базової термінології та понять, пов'язаних з перевезенням LTL вантажів.

Проаналізовано існуючий попит на перевезення LTL вантажів між регіонами України та визначено значну (більше 50%) частку попиту на такі перевезення серед загальної кількості запитів на доставку між областями країни.

Процес доставки LTL вантажів розглянуто на базі взаємодії відповідних стейкхолдерів, перелік та характеристика яких визначена для консолідованої та неконсолідованої технології доставки.

Основна увага приділена оцінці системи економічних та соціально-екологічних взаємовпливів, що супроводжують процес доставки, а також відповідним

витратам та втратам. Викладено основні компоненти витрат, що, на думку авторів, мають прийматися до уваги при оцінці доцільності застосування тієї чи іншої технології перевезень LTL вантажів. Також сформульовано набір чинників, які впливають на межі доцільності застосування консолідованої технології доставки LTL вантажів.

Ключові слова: перевезення LTL (збірних) вантажів; консолідація вантажів; стейкхолдери процесу перевезень; економічні, соціальні та екологічні витрати перевезень.

Столяров В. Ф. *Роздуми про творчу спадщину Володимира Кириловича Черняка та Олександра Сергійовича Ємельянова (Частина 1. Спадщина – основа Майбутнього).* – С. 180.

У статті в формі мемуарно-аналітичних роздумів розкриті провідні складові творчої спадщини д.е.н., професора В. К. Черняка і д.е.н., професора, члена-кореспондента АН України О. С. Ємельянова.

Творча спадщина В. К. Черняка розкрита його новаторськими ідеями боротьби з бідністю шляхом кардинальної реформи заробітної плати, підвищенням платоспроможності населення та оцінками ефективності діяльності органів центральної та регіональної влади з використанням положень Концепції людського розвитку: динаміки Індексу людського розвитку, зростання середньої тривалості життя, поліпшення співвідношення народжуваності і смертності.

Розкриті історичні реперні точки наукової і громадсько-політичної діяльності В. К. Черняка у 1973–2020 рр. Здійснено порівняльний аналіз його метрології людського розвитку з прийнятими державними рішеннями, зокрема в Державних стратегіях регіонального розвитку на період до 2020 р. та на 2021–2027 рр.

Наведено найбільш важливі настанови і поради "Слугам народу" стосовно досягнення взаємної відповідальності влади і народу.

Розкрито управлінські промахи українського чиновництва в розрахунках і аналізі Індексу людського розвитку на національному рівні та Індексу регіонального людського розвитку на рівні адміністративних областей.

Творча спадщина О. С. Ємельянова розкрита в частині його рекомендацій стосовно підвищення ролі держави в управлінні ринковою економікою.

Наведено характерні риси місії О. С. Ємельянова як "особисто причетного" до проблем формування Ринку України в межах службової, наукової і депутатської діяльності 1992–2012 рр.

Розкриті революціонізуючі ідеї О. С. Ємельянова щодо гармонізації планових начал державного управління з ринковими методами господарювання.

Стаття містить приклади спільної співпраці В. К. Черняка й О. С. Ємельянова в державотворенні України. Наведено приклади професійної некомпетентності українського чиновництва.

У статті зроблено звернення до "Слуг народу" з наполегливою рекомендацією щодо вивчення, усвідомлення і використання настанов творчої спадщини В. К. Черняка і О. С. Ємельянова.

У контексті актуалізації Звернення науковців до Першого Президента України Л. М. Кравчука 1994 року, визначено авторські напрями подальших науково-прикладних досліджень.

Ключові слова: творча спадщина, В. К. Черняк, О. С. Ємельянов, "Слуги народу", людський розвиток, подолання бідності, державне управління, Плановий Кодекс, Євген Євтушенко "Дай Бог", Марио де Андраде "Моя душа торопитися".

Ткаченко Н. М. *Законодавчі зміни та новації в бухгалтерському обліку, їх вплив на створення умов проведення реформ в оподаткуванні.* – С. 142.

У статті досліджено законодавчі зміни у веденні бухгалтерського обліку, які відбувалися протягом останніх років. Основну увагу було приділено новаціям за Законом України від 16.01.2020 р. № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо встановлення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», що охоплюють практично всі сфери економічної діяльності, крім банків і бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності та мають для податкової системи вагомое значення.

Ключові слова: облік, закон, податкова реформа, стандарти, податок на прибуток, єдиний податок, звітність, ІДФ.

Трушкіна Н. В. *Циркулярна економіка: становлення концепції, еволюція розвитку, бар'єри, проблеми і перспективи.* – С. 9.

У статті досліджено еволюцію та передумови становлення, виклики та чинники розвитку циркулярної економіки. Проаналізовано й узагальнено існуючі наукові підходи до визначення поняття «циркулярна економіка», які умовно систематизовано за 9 групами: розділ економіки, парадигма, стратегія, модель, система, екологічна можливість, технологія рециклінгу, інструмент «зеленої» економіки, вид господарської діяльності. Запропоновано термін «циркулярна економіка» розглядати з трьох позицій: як сучасну парадигму розвитку логістичних систем; стратегічний напрям сталого розвитку; економічну модель, яку засновано на технології рециклінгу промислових відходів з метою досягнення сталого функціонування бізнес-моделей у національній економіці.

Виконано статистичний аналіз розвитку національної логістичної системи з урахуванням екологічної складової. Встановлено, що «зелена» трансформація логістичної системи України в умовах циркулярної економіки відбувається недостатньо ефективно. Це пов'язано з обмеженим обсягом фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища та недостатнім розвитком системи рециклінгу промислових відходів. Ці питання вимагають розроблення комплексу відповідних інституційних заходів і прийняття кардинальних логістичних рішень з урахуванням передового європейського досвіду.

Ключові слова: національна економіка, логістична система, циркулярна економіка, сталий розвиток, стратегія, парадигма, рециклінг відходів, статистичний аналіз, концептуальні підходи, систематизація, ефект.

Шевцова Г. З., Швець Н. В. *Застосування регіонального бенчмаркінгу в процесі смартпріоритизації.* – С. 47.

Стаття присвячена науково-методичним аспектам проведення регіонального бенчмаркінгу в процесі підприємницького відкриття у рамках регіонального смартстратегування і викладенню результатів застосування авторської методики на прикладі одного з галузевих пріоритетних напрямів смартспеціалізації регіонів Європи.

Обґрунтовано актуальність впровадження регіонального бенчмаркінгу і місце його інкорпорації у процес смартпріоритизації з урахуванням наявного методичного забезпечення розроблення регіональних стратегій смартспеціалізації. Запропонована авторська методика регіонального бенчмаркінгу включає такі основні етапи: (1) картографування та визначення смартпріоритетів за фокусними видами економічної діяльності; (2) аналіз регіональних пріоритетів за європейськими цілями політики смартспеціалізації з визначенням структури їх вибору та з урахуванням інноваційної активності регіонів; (3) аналіз змісту та цілей регіональних смартпроектів з встановленням міжсекторальних зв'язків; (4) аналіз залучення до регіональної смартспеціалізації кластерних утворень з визначенням їх локалізації та обраних пріоритетних сфер; (5) аналіз міжрегіональної співпраці за певним тематичним напрямом смартспеціалізації; (6) обробка та формалізація отриманих результатів дослідження.

Викладено результати апробації запропонованої методики на прикладі залучення хімічного сектору до формування смартпроектів. Проаналізовано 90 смартпріоритетів, затверджених у 69 європейських регіонах, з використанням даних європейських інтернет-платформ. Визначено, що домінуючими цілями політики смартспеціалізації на основі хімічних виробництв є ключові перспективні технології, сталі інновації та цифрові трансформації. Встановлено, що саме такі цілі обирають інноваційно активні регіони, водночас регіони з низьким рівнем інноваційного розвитку на додачу до сталих інновацій та ключових перспективних технологій частіше фокусуються на проектах охорони здоров'я і безпеки. Зроблено висновок, що поєднання знань та активів у процесі смартспеціалізації в Європі відбувається через активізацію міжгалузевого та міжрегіонального співробітництва, зокрема на кластерних засадах. Визначено, що міжсекторальні зв'язки в рамках смартпроектів здебільшого формуються в межах існуючих ланцюгів доданої вартості, але останнім часом виникають та активно розвиваються нові міжсекторальні партнерства, які переважно орієнтовані на діджиталізацію, дифузії інноваційних біотехнологій та технологій сталого розвитку.

Ключові слова: смартспеціалізація, процес підприємницького відкриття, бенчмаркінг, хімічна галузь, цілі політики, регіональний розвиток, інновації.

Шелеметьєва Т. В. *Тенденції розвитку готельно-ресторанного господарства Запорізького регіону у контексті формування стратегії.* – С. 27.

У статті обґрунтовано необхідність дослідження тенденцій розвитку готельно-ресторанного господарства Запорізького регіону у контексті формування стратегії. Сьогодні вітчизняна індустрія гостинності розвивається швидкими темпами, особливо у великих промислових і фінансових центрах країни. Але значущість цього сегменту для вітчизняної економіки значно нижча, ніж у розвинених країнах світу.

Зазначено, що ефективність функціонування готельно-ресторанного господарства залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, що мають широкий вплив на подальший розвиток індустрії гостинності. Готельно-ресторанний бізнес активно розвивається, знаходячи нові якісні риси та нові імпульси свого розвитку, але останніми роками накопичилась низка невирішених питань.

Проведено аналіз економічного стану та тенденцій розвитку готельно-ресторанного господарства області на основі статистичних даних Головного управління статистики Запорізької області та Державної служби статистики України. Досліджено динаміку кількості засобів розміщення в Запорізькій області. В результаті виявлено наступні тенденції: кількість готельних закладів у 2019 р. значно знизилася, це пояснюється безліччю перевірок та невідповідністю готелів європейському рівню, що зумовило жорстку конкуренцію між підприємствами готельного господарства.

Проаналізовано пропозиції туристичних послуг Запорізької області за 2017-2019 рр. Коефіцієнт використання місткості засобів розміщення у 2019 р. нижче від показників 2017-2018 рр. Це вказує на не зовсім нерівномірне заповнення місць за сезонами і про створення значної кількості резервних місць на випадок сезонного збільшення кількості гостей.

Зазначено, що найбільша кількість закладів готельно-ресторанного господарства області припадає на Бердянський, Мелітопольський райони і м. Запоріжжя. Це пояснюється тим, що Бердянський та Мелітопольський райони – це основні рекреаційно-курортні комплекси в області з найбільшими туристичними потоками.

Проведено аналіз динаміки кількості закладів ресторанного господарства за 2017–2019 рр. в Запорізькій області та динаміку закладів ресторанного господарства по містах обласного значення Запорізької області. Зазначено, що за останні роки спостерігається постійне скорочення мережі ресторанного господарства, що належить юридичним особам. Це пов'язано із зростанням кількості підприємств, що належать фізичним особам-підприємцям, а також із закриттям ідалень на промислових та інших об'єктах.

Щодо вирішення проблем розвитку готельного господарства Запорізької області запропоновано передбачити ряд стратегічних завдань. Узагальнено перспективні напрями розвитку у сфері ресторанного бізнесу в регіоні. Залишаються тренди: національних кухонь, підприємств, що пропонують крафтові страви, втілення здорового способу харчування, приготування страв у присутності замовника, з фермерських продуктів, приготування низькокалорійних страв, використання низькотемпературних режимів та відкриття закладів харчування у форматі casual, своєрідних закладів фабрик та ринків.

Ключові слова: тенденції, розвиток, готельно-ресторанне господарство, регіон, динаміка, показники, перспективи, стратегія.

Шкуренко О. В. *Стратегічні імперативи розвитку логістичної інфраструктури України в умовах економіки замкненого циклу.* – С. 137.

Статтю присвячено визначенню стратегічних імперативів розвитку логістичної інфраструктури України в умовах формування нової економічної моделі – парадигми економіки замкненого циклу. Обґрунтовано, що ефективне функціонування економіки будь-якої країни неможливе без створення належної логістичної інфраструктури як фактору формування сукупного попиту, тобто середовища, в якому здійснюється переміщення товарів. Загалом високий рівень розвитку логістики в умовах формування економіки замкненого циклу забезпечує такі позитивні ефекти: зниження вартості товарів і послуг, створення нових робочих місць, збільшення обороту оптової та роздрібної торгівлі і підвищення сервісу обслуговування покупців, підвищення інвестиційної привабливості території з розвиненою транспортно-складською інфраструктурою, поліпшення екологічної обстановки завдяки оптимізації транспортної інфраструктури, збільшення доходів держави від реалізації транзитного потенціалу. Саме такі аспекти підтверджують актуальність дослідження.

Проаналізовано місце України протягом 2010-2018 рр. за індексом ефективності логістики, що розраховується світовим банком. Доведено, що за складовими індексу ефективності логістики найгірша ситуація складається з якістю логістичної інфраструктури внаслідок високого рівня фізичного та морального зносу, що сповільнює розвиток країни в цілому. Представлено взаємозв'язок між складовими (ефективність митної обробки вантажу; якість логістичної інфраструктури; міжнародні вантажовідправлення; якість логістичних послуг; контроль і відстеження вантажів; своєчасність доставки вантажів) та індексом ефективності логістики. Запропоновано стратегічні орієнтири розвитку логістичної інфраструктури в умовах створення нової економічної моделі з орієнтацією на економіку замкненого циклу, що є складовою національної логістичної стратегії, метою якої є гармонізація інтересів учасників економічного процесу в соціально-економічному середовищі, а її основні напрями мають бути спрямовані на удосконалення параметрів вхідних потоків ресурсів на основі покращення зв'язків з суб'єктами підприємництва; удосконалення внутрішніх потоків, тобто результатів і погодженості дій; удосконалення зв'язків зі споживачами, забезпечення найбільш точної відповідності вихідних потоків товарів та послуг з їх вимогами.

Ключові слова: логістична інфраструктура, розвиток, стратегічні імперативи, економіка замкненого циклу.

АННОТАЦИИ

Антонюк В. П. *Стратегия развития высшего образования Украины в контексте требований к человеческому капиталу и евроинтеграционных процессов.* — С. 113.

В статье обосновывается необходимость разработки стратегических подходов к модернизации системы высшего образования Украины в соответствии с текущими потребностями социального развития и евроинтеграционных процессов. Осуществлен анализ формирования образовательной политики в Украине ее стратегических приоритетов на протяжении всего периода независимости. Выявлено усиление ориентации системы высшего образования Украины в европейское образовательное пространство, отмечены определенные изменения в модернизации высшей школы. Однако они не обеспечивают устойчивых прогрессивных изменений в системе высшего образования, решения существующих проблем и преодоления отставания отечественной СВО от развитых стран. Проведена экспертиза проекта Стратегии развития высшего образования на 2021-2031 годы, сделана оценка ее положительных параметров и выявлен ряд упущений и недостатков, которые ограничат ее роль в существенной модернизации украинской высшей школы в соответствии с потребностями развития человеческого капитала и в современных процессах трансформации общества, могут препятствовать модернизации самой высшей школы и ее евроинтеграционному вектору развития. Они связаны со слабым концептуальным обоснованием ведущей роли высшего образования в современном социальном прогрессе; отсутствием должного внимания Стратегии к основным заинтересованным сторонам СВО, в первую очередь к работодателям, которые формируют рынок труда для выпускников высших учебных заведений, а также к потребителям образовательных услуг — студентам и населению в целом. В подготовленном проекте Стратегии недостаточно учтены широкие возможности цифровизации для развития вузов, приоритетная необходимость формирования у студентов навыков инновационности и предпринимательства, необходимость большей ориентации деятельности высших учебных заведений на потребности развития регионов.

Ключевые слова: система высшего образования, университеты, стратегия развития высшего образования, человеческий капитал, европейское образовательное пространство.

Артеменко Д. М. *Оценка основных индикаторов регуляторной политики государства в банковском секторе.* — С. 147.

В статье на основе обобщения отечественного и международного опыта оценки основных индикаторов регуляторной политики государства в банковском секторе сформированы предложения по определению финансового состояния и риска банкротства банка.

Предложено дополнить пруденциальный банковский надзор, основанный на отслеживании экономических нормативов отдельных банков, моделями дискриминантного анализа для комплексного определения финансового состояния и риска банкротства банков.

Построенная эталонная матрица дискриминантного анализа уровня финансового состояния и степени риска наступления банкротства банка способствует повышению качества финансового определения его рыночной стоимости, которая является надежным индикатором для принятия обоснованных решений со стороны владельцев, менеджеров и клиентов по поддержанию его эффективного функционирования и дальнейшего стабильного развития.

Использование диапазона значений уровня вероятности банкротства, который является обратной величиной интегрального показателя финансового состояния банка, позволяет более дифференцированно определить классы банков по уровню финансового состояния и группы банков по риску банкротства.

Разработана эталонная матрица, как исходная составляющая методического обеспечения комплексной финансовой оценки рыночной стоимости банков, позволяет избежать ошибок при выборе методического подхода и методов расчета рыночной стоимости конкретного банка и выявлять потенциальные банки-банкроты для детальной переоценки их кредитных портфелей и портфелей ценных бумаг.

Ключевые слова: оценка, индикаторы, регуляторная политика, вероятность банкротства, финансовое состояние, банк.

Болотина Е. В., Шубная Е. В., Бывшева Л. А. *Особенности финансирования и управление системой социальной защиты населения в Украине.* — С. 120.

В статье рассмотрены особенности финансирования и управления системой социальной защиты населения Украины в условиях рыночной экономики. Определены направления бюджетного финансирования социальной сферы на протяжении 2010-2017 гг. Деятельность относительно социальной защиты населения является обязательной составляющей любого современного государства. В целом социально-защитная деятельность охватывает сферу материального обеспечения и предоставления социальных услуг нетрудоспособным лицам. Исследовано группирование расходов на социальную защиту и социальное обеспечение по разным категориям согласно базе данных ОЕСР. Проанализированы трансферты в денежной и неденежной формах населению в сводном бюджете Украины. Проанализирована динамика количества населения со среднедушевыми эквивалентными общими доходами в месяц, которые ниже законодательно установленного прожиточного минимума за 2010-2019 гг. Выявлены современные проблемы финансирования и управления сферой социальной защиты населения в Украине и очерчены пути их преодоления.

Ключевые слова: социальная политика, защита населения, социальные институты, услуги, социальная сфера, расходы, классификация социальных расходов, проблемы финансирования, мероприятия

Бородина О. А. *Актуальные вопросы реформы децентрализации и административно-территориального устройства.* — С. 68.

Опыт реформ в зарубежных странах свидетельствует, что именно децентрализация является существенным фактором демократизации и модернизации экономики, предусматривает конкретные шаги по улучшению качества жизни, имеет четкие рамки и концептуальное наполнение.

Именно децентрализация публичного управления является драйвером формирования благоприятного регионального экономического пространства для достижения устойчивого развития.

Реформы административно-территориального устройства последнего времени и в Украине были основополагающими и структурообразующими, но и, несмотря на множество преимуществ, раскрыли масштабный комплекс проблем, касающихся взаимоотношений новых уровней публичной власти и распределения бюджетных средств.

Материалами статьи констатировано, что действующее законодательство Украины пока не приспособлено к новой системе территориального устройства. Требуют нормативных изменений и мониторинга вопроса оптимального взаимодействия органов государственной власти и местного самоуправления, синхронизации развития территориальных уровней экономики в условиях децентрализации.

Практика продемонстрировала, что стейкхолдерами реформы на 95% являются муниципалитеты, общины, которым нужны: диалог как залог доверия, реформа бюджетных отношений и обеспечения социальных приоритетов развития общин.

Предложен ряд положений по совершенствованию отношений между уровнями субнациональных органов управления, эффективности деятельности институт префектов, распределения местных финансов, законодательного нормирования аспектов работы местного самоуправления.

Ключевые слова: децентрализация, административно-территориальное устройство, объединенная территориальная громада, региональное развитие, субрегиональный уровень, префекты.

Городянская Л. В. *Воссоздание экономических ресурсов: инновационный аспект.* — С. 99.

В статье проведен обзор классических теорий инновационного развития, выявлены глубинные причины мотивации человека к осуществлению инновационной деятельности. На основании обзора классических теорий инноваций и результатов исследования доказано, что инновационное развитие предприятия зависит не только от уровня качества интеллектуального потенциала персонала, но и от состояния объектов его экономических ресурсов. Определен концептуальный уровень категорий инноваций, которые могут дать представление об инновационных основах воссоздания экономических ресурсов и интеллектуального потенциала персонала на предприятиях Украины в современных экономических, военно-политических и эпидемиологических условиях. Разработаны принципы формирования новой стратегии экономического развития на основе научного подхода к формированию моделей управления бизнес-процессами, особенно инновационными процессами предприятий. Их суть продемонстрирована с помощью механизма планирования инновационного уровня воссоздания экономических ресурсов на предприятии. Разрабо-

таны модель инновационного воссоздания экономических ресурсов на предприятии и этапы формирования стратегии инновационного развития предприятий в современном информационном и цифровом обществе. Установлено, что основой стратегии инновационного развития предприятия должно быть воссоздание его экономических ресурсов. Это принципиально новая стратегия экономического развития предприятия, которая требует разработки сбалансированной системы показателей инновационного воссоздания экономических ресурсов. Создание и реализация такой стратегии предполагает преодоление внутренних препятствий с целью обеспечения тенденции инновационного развития и конкурентоспособности отечественного предприятия.

Ключевые слова: воссоздание, инновационное развитие, цифровизация, инвестиции интеллектуальные, воссоздаваемые экономические ресурсы, интеллектуальный потенциал, предприятие, модель инновационного воссоздания экономических ресурсов, стратегия экономического развития.

Гуцалюк А. Н., Гаврилова Н. В., Котлубай В. А. *Современные особенности управления рисками в контексте стратегического развития предприятия.* — С. 74.

В статье рассмотрено системное и комплексное развитие термина «управление стратегическим развитием предприятия», который происходит путем последовательного сочетания разработок ученых и представителей бизнеса. Утверждается, что современные взгляды и знания по управлению стратегическим развитием в нынешних социально-экономических условиях существенно влияют на эффективность системы стратегического управления и развитие отечественных предприятий.

Рассмотрены толкования ведущих отечественных и зарубежных ученых относительно трактовки понятий «стратегия», «управление стратегическим развитием», «стратегическое планирование». Уделяется внимание антикризисному стратегическому управлению на разных уровнях, а именно через корпоративный уровень, уровень первых руководителей, функциональный уровень (финансы, маркетинг, товарная и производственная политика), линейный уровень (руководителей подразделений, представительств, филиалов).

В научной работе значительное внимание уделяется корпоративной стратегии предприятия с учетом влияния факторов внутренней и внешней среды с целью выработки оптимальных вариантов оперативных, тактических и стратегических управленческих решений, которая должна направлять свои усилия на наблюдение и контроль всех видов предприятия с целью предотвращения кризисных проявлений. В работе предложены меры корпоративной стратегии, которые должны формировать набор инструментов межфункциональной интеграции деятельности предприятия путем достижения синергии, способствовать активизации участия всех отделов в разработку новой стратегии предприятия, управлению стратегическими инициативами и изменениями, интеграцией стратегических приоритетов и координации человеческих ресурсов.

Утверждается, что управление стратегическим развитием, направлено на создание конкурентных

преимущества предприятия и утверждение эффективной стратегической позиции, которая обеспечит будущую жизнеспособность предприятия в меняющихся условиях. Выбор стратегии в стратегическом управлении связан с состоянием ключевых факторов, к которым относятся сильные стороны отрасли и предприятия, цель, миссия, интересы высшего руководства, квалификация работников. Динамический процесс стратегического управления предприятия является тем зонтиком, под которым предприятие может уверенно двигаться к поставленной цели, несмотря на неблагоприятные воздействия окружающей среды.

Ключевые слова: экономические риски, управление рисками, стратегическое развитие, стратегическое управление, стратегический контроль.

Дейч М. Е. *Экологический менеджмент: участие общественности.* – С. 87.

В статье на примере Донецкой области показано, что экологическое состояние не только не улучшается, а, наоборот, с каждым годом ухудшается.

Возможным путем выхода из экологического кризиса во всем мире признан экологический менеджмент, поэтому ученые уделяют достаточно внимания возможностям и проблемам экологического менеджмента. Практический же опыт, накопленный в последние 5-10 лет, указывает на некоторые проблемы внедрения экологического менеджмента на предприятиях Украины.

Обосновано, что не только руководство предприятий должно менять свое сознание, это нужно делать всем членам местных общин.

Сейчас получило развитие экологическое движение, которое характеризуется переходом от традиционных форм природоохранной работы до экологических инициатив. Показана роль и задачи общественных экологических учреждений в решении социальных и экологических проблем, определены основные их типы.

Приведен пример современной версии коммун прошлого в английском городе Лидс Lilac Grove (Сиреневая роща). Название коммуны Lilac – это акроним, обозначающий сообщество, позволяет наносить минимальный вред окружающей среде.

Определены условия эффективного участия общественности в принятии важных решений. Обоснована целесообразность разработки экономических и финансовых механизмов, рационального природопользования и охраны окружающей среды.

Для Донецкой области, где большинство населения проживает в промышленных городах с крайне неблагоприятной экологической обстановкой, важным аспектом управления должен стать механизм реализации прав граждан на возмещение ущерба от вреда здоровью. В статье предложены меры по реализации данного механизма.

Ключевые слова: экологический менеджмент, окружающая среда, общественные экологические организации, экономические и финансовые механизмы.

Ерфорт И. Ю., Ерфорт Ю. А. *Теоретико-методологическая база разработок по оценке ценовых процессов предприятия.* – С. 21.

Для определения теоретико-методологической базы разработок по оценке ценовых процессов предприятия проведен анализ существующих подходов к

ценообразованию предприятия: затратного, субъективного маржинального, объективного маржинального. Идея гибкости, как способности ценовых процессов приспосабливаться, присуща всем рассмотренным подходам к ценообразованию, однако приоритетные направления процесса приспособления существенно отличаются. Затратный и субъективный маржинальный подходы рассматривают способность ценового механизма приспосабливаться в одном определенном ракурсе, абсолютизируя в первом случае затраты, во втором – полезность для потребителя. Объективный маржинальный подход, который учитывает как факторы спроса, так и предложения, является наиболее сбалансированным, и поэтому, считают авторы данной работы, наиболее приемлемой базой для разработки методических основ оценки ценовых процессов предприятия. Их разработка является перспективным направлением дальнейших исследований и обуславливает практическую значимость анализа существующих подходов к ценообразованию предприятия.

Ключевые слова: ценовые процессы; теоретико-методологическая база; затратный подход к ценообразованию; субъективный маржинальный подход к ценообразованию; объективный маржинальный подход к ценообразованию.

Задорожный Г. В. *Консциентальная война – ведущая форма геоэкономического подчинения сознания как нового предмета труда в условиях неолиберальной глобализации.* – С. 199.

В условиях глобализации кардинально меняется сам предмет труда – им становится сознание человека, а изменения в предмете труда – сознания, технологии манипулирования сознанием стали наиболее прибыльным бизнесом. Сознание становится и новым предметом новой консциентальной войны, которая связана с изменением сознания и идентичностью человека. Специфика современной войны определяется тем, что наиболее важная направленность глобальной войны на поражение связана с тем, чтобы разрушить того субъекта, который может вести войну и способен разрабатывать и ставить стратегические цели. Поэтому главное наступление направляется на уничтожение тех интеллектуальных центров, которые занимаются разработкой национальных стратегий выживания. Понимание этого вызвало возможность изменения познания мира в новом человекомерном формате. Консциентальная война по большому счету ведется за выживание человечества, за его будущее. В ходе этой войны, которая есть по сути борьбой Техноса и НОМОСа за победу: технического искусственного мира или мира человеческого, уже формируется и насаждается в сознание все-еще-человека картина будущего. Жаль, пока что Технос тактически выигрывает. Но человек в своем божественно-онтологическом существе имеет все потенциальные возможности, прежде всего – духовно-нравственные, для стратегической победы. Если человек сумеет в этом глобально-кризисном мире оставаться человеком как таковым, который осознает и начнет реализовывать свою человечность в каждом своем поступке, то и человеческое будущее станет Великой Победой Человечества.

Ключевые слова: человек, человечность, консци-ентальная война, глобализация, сознание, идентичность, ценностная конкурентоспособность, интеллект.

Задорожный Г. В., Дуна Н. Г., Задорожная О. Г., Абраменко А., Иванова М., Клецова Ю., Личко Ю., Травкина К., Черная А. *Особенности и перспективы Индустрии 4.0 в экономике Украины (научный обзор).* — С. 159.

Исследование выполнено в рамках научно-исследовательской работы «Духовно-Ноосферо-устойчивое хозяйственное развитие как прорывная теория пост-неклассической экономической науки (методологические основы формирования)» (номер госрегистрации 0117U004936).

Обоснована гипотеза о том, что сегодня экономические трансформации на уровне мирового и национального хозяйства обуславливаются комплексным воздействием мегатрендов современности, прежде всего пандемией COVID-19 и цифровизацией экономики и общества.

Раскрыты характер и степень влияния глобальных тенденций и процессов Индустрии 4.0 и цифровизации на судьбоносные сферы жизнеобеспечения в Украине. Систематизирована и структурирована система теоретических взглядов на глобальный тренд Индустрии 4.0, по которым происходят наиболее существенные изменения в социально-экономической сфере. Разработаны практические рекомендации о необходимости перехода на модель «Индустрия 4.0» в отдельных наиболее значимых отраслях хозяйственного развития. Определена последовательность развития платформы «Индустрия 4.0» в экономике Украины.

Ключевые слова: общество, национальная экономика, реформы, цифровизация, Индустрия 4.0, отрасли хозяйства, производственные технологии.

Куклин О. В., Пустовийт Р. Ф., Дерновая И. А. *Институциональные особенности модернизации высшего образования в Украине.* — С. 106.

Исследован процесс институционализации высшей школы в Украине с точки зрения факторов, обусловленных необходимостью ее модернизации и с учетом формальных и неформальных институтов и факторов предыдущей институциональной траектории развития. Акцентировано внимание на определении институциональных причин достижений и неудач в сфере отечественного образования, предложен анализ целевой интегральной функции оценки качества образования и пути модернизации образовательного процесса.

Подчеркнуто, что значительное количество иницированных институциональных реформ в развитии высшего образования в Украине привели к возникновению несовершенных институтов и к последствиям, когда высшее образование не соответствует нынешним запросам со стороны личности, общества, потребностям экономики и мировым тенденциям.

Поэтому для успешного экономического роста Украины и обеспечения ее конкурентных и инновационных перспектив модернизация высшего образования должна происходить в непосредственной связи с трансформацией институциональной среды. В свою очередь, качество институциональной среды определяется эффективностью функционирования ключевых

институтов. Однако сейчас имеем обоснованные сомнения относительно того, функционирует ли в Украине необходимая институциональная среда для модернизации высшего образования, которая обеспечивает устойчивый экономический рост и конкурентоспособность. По сути, неудачи в образовании являются следствием существующих институциональных диспропорций между формальными и неформальными институтами. Указанное является очевидной недоработкой государственной власти и негативно влияет на внешние эффекты образования в стране в целом.

Ключевые слова: институциональная экономика, высшее образование, формальные и неформальные институты, модернизация образования.

Латышева Е. В., Недвига М. В., Наконечная Ю. В. *Использование разных нотаций моделирования бизнес-процессов торгового предприятия для планирования его деятельности.* — С. 91.

В статье представлена процедура дальнейшего совершенствования функционирования торгового отечественного предприятия для обеспечения его конкурентоспособности и устойчивости, что связано с процессами налаживания, регламентации, реорганизации и усовершенствования бизнес-процессов.

Рассмотрена возможность повышения эффективности планирования функционирования торгового предприятия на основании моделирования его бизнес-процессов, что позволяет наглядно отобразить все процессы и этапы деятельности и управления, установить существующие проблемы, определить ресурсы, регламенты, задания и желаемые результаты.

Доказано, что построение и использование моделей бизнес-процессов в разных нотациях нацелено на повышение эффективности планирования функционирования торгового предприятия, поскольку эти модели позволяют наглядно отобразить все процессы и этапы деятельности и управления, установить существующие проблемы в виде «критических точек» процесса, определить ресурсы, регламенты, задания и результаты.

Для определения состояния функционирования основных бизнес-процессов предприятия для наглядного изображения процессов и этапов работ построена диаграмма основного бизнес-процесса в системе моделирования бизнес-процессов — «Bizagi. Modeler» — системе, которая направлена на моделирование, выполнение, автоматизацию и анализ бизнес-процессов в модуле Modeler в нотации BPMN, в котором моделируется последовательность действий и событий. Полученная диаграмма действий основного бизнес-процесса торгового предприятия в стандарте моделирования бизнес-процессов — «Bizagi. Modeler» позволила установить перечень операций бизнес-процесса и перечень документов с их характеристикой.

Предложенная модель в нотации IDEF0 основного бизнес-процесса предусматривает построение бизнес-функции или работы (представлены на диаграммах в виде прямоугольников): и данные и объекты (изображаемые в виде стрелок, которые связывают между собой работы); при этом к механизму управления относятся: персонал; основные фонды и технические средства и тому подобное.

В статье исследованы возможности внедрения современного инструментария усовершенствования бизнес-процессов реализации товара в условиях оте-

чественного торгового предприятия, рассмотрены направления улучшения эффективности функционирования основных бизнес-процессов предприятия; избрана и доказана целесообразность внедрения системы управления бизнес-процессами на основании их регламентации и моделирования для обеспечения эффективности работы магазина. Для этого избран и применен инструментарий стратегического планирования платформы бизнес-моделирования «ARIS Express», которое показывает основные этапы стратегического планирования развития торгового предприятия. Представлен результат декомпозиции бизнес-процесса стратегического планирования на основании результатов функционального моделирования стандарта IDEF0 процесса планирования деятельности, что позволяет как можно лучше описать, регламентировать бизнес-процессы деятельности базового предприятия.

Ключевые слова: бизнес-процессы, моделирование бизнес-процессов, функциональная модель, декомпозиция, нотация IDEF0, методология «Architecture of Integrated Information Systems - ARIS», платформа «Bizagi. Modeler»

Ляшенко В. И., Петрова И. П. *BCG-анализ промышленности Приднепровского и Донецкого экономических районов: определение смарт-приоритетов и стратегий развития.* — С. 35.

В статье определены смарт-приоритеты промышленности Приднепровского и Донецкого экономических районов и оптимальные стратегии перераспределения финансовых потоков между различными видами экономической деятельности. Выявлено, что матрица BCG позволяет определить стратегическую позицию по каждому виду экономической деятельности промышленности и на основе анализа этой позиции выбрать стратегию ее развития.

Предложена модифицированная матрица BCG, которая предназначена для исследования смарт-приоритетов промышленности Приднепровского и Донецкого экономических районов. Выделены четыре стратегические зоны матрицы BCG — «Стратегические лидеры», «Текущие лидеры», «Перспективные лидеры» и «Депрессивные сектора», что позволяет выбрать подходящую стратегию дальнейшего развития отрасли промышленности. Определено, что для «Стратегических лидеров» применяется стратегия сохранения лидерства; «Текущих лидеров» — стратегия получения максимальной прибыли, направляемой на разработку новых товаров «Перспективных лидеров» и поддержания товаров отраслей «Стратегических лидеров»; «Перспективных лидеров» — стратегия инвестирования или селективного развития; «Депрессивных секторов» — целевая стратегия для депрессивных секторов или ликвидация депрессивных секторов / выход с рынка. Определено, что Приднепровскому и Донецкому экономическим районам следует сосредоточиться на таких смарт-приоритетах как «Стратегические лидеры» и «Перспективные лидеры».

Предложен «режим международно-публично-частного партнерства» для привлечения инвестиций в экономику районов, который сочетает систему стимулов и льгот, обязательных условий и ограничений для соблюдения баланса интересов международных доноров, государства и бизнеса. Приведен алгоритм введе-

ния регуляторного режима международно-публично-частного партнерства.

Ключевые слова: BCG-анализ, Приднепровский экономический район, Донецкий экономический район, промышленность, смарт-приоритеты, стратегия, режим международно-публично-частного партнерства.

Новикова О. Ф., Антонюк В. П., Ляшенко В. И., Азьмук Н. А., Остафийчук Я. В., Шамилева Л. Л., Панькова О. В., Новак И. Н., Шастун А. Д., Касперович А. Ю. *Формирование концептуальных основ цифровой трансформации образования и науки Украины.* — С. 190.

В статье обоснована необходимость развития цифровых навыков среди населения и роль системы образования в этом процессе. Отмечена своевременность разработки проекта Концепции цифровой трансформации образования и науки до 2026 года, который подготовлен Министерством образования и науки Украины. Кратко изложено содержание проекта Концепции цифровой трансформации, относительно которого была проведена экспертная оценка. Были отмечены некоторые позитивные аспекты Концепции, также были систематизированы упущения и недостатки проекта. К основным недостаткам отнесены: дисбаланс между образованием и наукой в проекте Концепции, поскольку в нем цифровая трансформация науки почти не рассматривается; не принят во внимание ряд важных нормативных документов Украины, включая рамки цифровых компетенций для граждан Украины; недостаточная ориентация документа на цифровую модернизацию содержания образования всех уровней и обеспечение формирования основных цифровых компетенций учащихся. Был сделан вывод о том, что проект нуждается в значительном совершенствовании, разработаны рекомендации, которые будут способствовать пересмотру проекта Концепции в целях повышения ее качества и удовлетворения современным тенденциям цифровизации.

Ключевые слова: цифровизация, цифровая трансформация, цифровые компетенции, цифровая модернизация образования, цифровизация научной деятельности.

Новикова О. Ф., Остафийчук Я. В., Азьмук Н. А., Хандий Е. А., Панькова О. В. *Стратегические направления безопасности развития малого и среднего бизнеса в Украине в условиях ограниченных возможностей.* — С. 80.

Раскрыта низкая роль малого бизнеса в Украине. Определено снижение рейтинга легкости ведения бизнеса в международных сравнениях. Показан низкий уровень использования рычагов социального диалога субъектами социально-трудовых отношений. Раскрыты содержание и эффективность европейской помощи в пределах двадцати целей Восточного партнерства, которые действовали до 2020 г. Обоснованы предложения продолжения этого взаимодействия на период до 2025 г. и конкретизированы новые цели нового рамочного документа. Раскрыты позитивные инициативы Офиса развития малого среднего предпринимательства, направленные на противодействие последствиям пандемии. Обоснованы предложения по определению направлений использования украинских

товаров и услуг, которые могут составить конкуренцию соответствующим иностранным товарам и услугам. Оценена государственная политика по поддержке предпринимательства при пандемии COVID-19 и даны рекомендации по ее совершенствованию.

Ключевые слова: малый и средний бизнес, социальный диалог, безопасность, развитие, восточное партнерство, цифровизация, креативные индустрии.

Осадчая Н. В. *Концептуальные основы реализации и совершенствования экспортной стратегии Запорожской области.* – С. 60.

В статье проанализированы инструменты диверсификации рынков. Исследовано состояние развития экспортной деятельности Украины и Запорожской области в условиях пандемии. Определены основные угрозы внешнеэкономической деятельности. Выявлено, что в Украине отсутствует законодательно обоснованный механизм взаимодействия государства и отраслевых общественных организаций. Определенные попытки построить механизм диалога власти и бизнеса являются непоследовательными. Для продвижения этих процессов необходимы структуры, которые бы могли четко сформулировать органам власти свои актуальные требования и отстаивать интересы своих отраслей всеми конституционно возможными средствами, то есть позиционировать себя и защищать свои интересы в государственных органах исполнительной власти.

Ключевые слова: экспортный потенциал, экспорт, импорт, экспортный климат, программа действий.

Пижук О. И. *Структурные изменения совокупных доходов домохозяйств Украины в условиях цифровизации.* – С. 153.

В рамках данного научного исследования мы предполагали, что цифровизация является одним из факторов влияния на рост благосостояния населения Украины, главным критерием которого является совокупный доход домохозяйств. Для подтверждения определенной гипотезы нами были использованы общенаучные и специальные методы познания, в частности сравнительного анализа и синтеза – при исследовании динамики роста совокупных доходов домохозяйств Украины в сравнении с другими странами мира и определения уровня доступа последних к сети Интернет; регрессионного анализа – при установлении взаимосвязи между детерминантами и совокупным доходом домохозяйств Украины и др.

Используя регрессионный анализ, на основе статистических данных за период 2001-2019 гг. относительно совокупных доходов населения Украины (Y) и процента домохозяйств, имеющих подключение к сети Интернет (переменная x), доказана гипотеза о том, что цифровизация оказывает влияние на уровень совокупного дохода домохозяйств путем выявления зависимости Y от x . На этапе спецификации была выбрана парная экспоненциальная регрессия, параметры которой оценены методом наименьших квадратов. Статистическая значимость уравнения регрессии проверена с помощью коэффициента детерминации и критерия Фишера. Установлено, что в исследуемой ситуации общая вариабельность совокупных среднемесячных доходов домохозяйств Украины объясняется переменной x , то есть долей домохозяйств, имеющих доступ к сети

Интернет. Данная гипотеза также нашла свое подтверждение в результате построения уравнения регрессии на основе пространственных данных относительно совокупного дохода домохозяйств ряда стран мира и процента их подключения к сети Интернет по состоянию на 2019 г.

Математическим инструментом для прогнозирования структурных изменений в совокупных доходах домохозяйств Украины в условиях цифровизации была избрана теория дискретных Марковских процессов, так называемая теория цепей Маркова, позволяющая рассмотреть изменение структуры заданной совокупности как стохастический (случайный) процесс.

Ключевые слова: цифровизация, совокупные ресурсы домохозяйств, оплата труда, регрессионный анализ, цепи Маркова.

Рогоза Н. Е., Перебийнос В. И., Кузьменко А. К., Миколенко И. Г. *Стратегии развития агропродовольственного комплекса в контексте экономической и энергетической безопасности.* – С. 3.

Определен рейтинговый список топлива, приоритетного для отдельных составляющих агропродовольственного комплекса. Обосновано, что экономическая и энергетическая безопасность являются факторами внешней и внутренней среды. Доказана необходимость формирования для агропродовольственного комплекса стратегии энергонезависимости и стратегии энергосбережения. Рассчитаны два варианта проектных показателей биогазового комплекса сахарного завода.

Ключевые слова: агропродовольственный комплекс, экономическая безопасность, энергетическая безопасность, стратегия энергонезависимости, стратегия энергосбережения, биогазовый комплекс.

Савченко Л. В., Гриценко С. И. *Анализ технологий доставки LTL грузов с точки зрения экономических, экологических и социальных затрат.* – С. 127.

Одним из основных направлений улучшения качества предоставления транспортных услуг является приближение уровня сервиса и развития инфраструктуры к европейским стандартам, повышение уровня безопасности и уменьшения негативного воздействия на окружающую среду.

Соответственно, возрастает роль комплексного рассмотрения логистических решений; рациональность больше не рассматривается только в экономических величинах (расходы, доходы, срок окупаемости и т.д.), но и с точки зрения воздействия на окружающую социально-природную среду (вредные выбросы, ДТП, дорожные заторы, шум и т.д.).

Целью статьи является рассмотрение системы перевозок LTL грузов с точки зрения различных компонентов экономических и социально-экологических воздействий и соответствующих расходов.

В статье сделан анализ и дано собственное видение базовой терминологии и понятий, связанных с перевозкой LTL грузов.

Проанализирован существующий спрос на перевозку LTL грузов между регионами Украины и определена значительная (более 50%) доля спроса на такие перевозки среди общего количества запросов на доставку между областями страны.

Процесс доставки LTL грузов рассмотрен на базе взаимодействия соответствующих стейкхолдеров, пе-

речень и характеристика которых определены для консолидированной и неконсолидированной технологии доставки.

Основное внимание уделено оценке системы экономических и социально-экологических взаимодействий, сопровождающих процесс доставки, а также соответствующим расходам и потерям. Изложены основные компоненты затрат, которые, по мнению авторов, должны приниматься во внимание при оценке целесообразности применения той или иной схемы доставки LTL грузов. Также сформулирован набор факторов, которые оказывают влияние на границы целесообразности применения консолидированной технологии доставки LTL грузов.

Ключевые слова: перевозки LTL (сборных) грузов; консолидация грузов; стейкхолдеры процесса перевозок; экономические, социальные и экологические затраты перевозок.

Столяров В. Ф. *Размышления о творческом наследии Владимира Кирилловича Черняка и Александра Сергеевича Емельянова (Часть I. Наследие – основа Будущего).* – С. 180.

В статье в форме мемуарно-аналитических размышлений раскрыты ведущие составляющие творческого наследия д.э.н., профессора В. К. Черняка и д.э.н., профессора, члена-корреспондента НАН Украины А. С. Емельянова.

Творческое наследие В. К. Черняка раскрыто его новаторскими идеями борьбы с бедностью путем кардинальной реформы заработной платы, повышением платежеспособности населения и оценками эффективности деятельности органов центральной и региональной власти с использованием положений Концепции человеческого развития: динамики Индекса человеческого развития, роста средней продолжительности жизни, улучшения соотношения рождаемости и смертности.

Раскрыты исторические реперные точки научной и общественно-политической деятельности В. К. Черняка в 1973–2020 гг. Осуществлен сравнительный анализ его метрологии человеческого развития с принятыми государственными решениями, в том числе в Государственных стратегиях регионального развития на период до 2020 г. и на 2021–2027 гг.

Приведены наиболее важные установки и советы "Слугам народа" по достижению взаимной ответственности власти и народа.

Раскрыты управленческие промахи украинского чиновничества в расчетах и анализе Индекса человеческого развития на национальном уровне и Индекса регионального человеческого развития на уровне административных областей.

Творческое наследие А. С. Емельянова раскрыто в части его рекомендаций по повышению роли государства в управлении рыночной экономикой.

Приведены характерные черты миссии А. С. Емельянова как "лично причастного" к проблемам формирования Рынка Украины в пределах служебной, научной и депутатской деятельности 1992–2012 гг.

Раскрыты революционизирующие идеи А. С. Емельянова по гармонизации плановых начал государственного управления с рыночными методами хозяйствования.

Статья содержит примеры совместного сотрудничества В. К. Черняка и А. С. Емельянова в государственном строительстве Украины. Приведены примеры профессиональной некомпетентности украинского чиновничества.

В статье сделано обращение к "Слугам народа" с настойчивой рекомендацией по изучению, осознанию и использованию установок творческого наследия В. К. Черняка и А. С. Емельянова.

В контексте актуализации Обращения ученых к Первому Президенту Украины Л. М. Кравчуку в 1994 году, определены авторские направления дальнейших научно-прикладных исследований.

Ключевые слова: творческое наследие, В. К. Черняк, А. С. Емельянов, "Слуги народа", человеческое развитие, преодоление бедности, государственное управление, Плановый Кодекс, Евгений Евтушенко "Дай Бог", Марио де Андраде "Моя душа торопится".

Ткаченко Н. М. *Законодательные изменения и новшества в бухгалтерском учете, их влияние на создание условий проведения реформ в налогообложении.* – С. 142.

В статье исследованы законодательные изменения в ведении бухгалтерского учета, которые происходили на протяжении последних лет. Основное внимание было уделено новшествам в Законе Украины от 16.01.2020 г. № 466-IX «О внесении изменений в Налоговый кодекс Украины относительно усовершенствования администрирования налогов, устранения технических и логических неувязок в налоговом законодательстве», которые охватывают практически все сферы экономической деятельности, кроме банков и бюджетных учреждений, а также предприятий, которые в соответствии с законодательством составляют финансовую отчетность по требованиям международных стандартов финансовой отчетности и имеют для налоговой системы важное значение.

Ключевые слова: учет, закон, налоговая реформа, стандарты, налог на прибыль, единый налог, отчетность, 1ДФ.

Трушкина Н. В. *Циркулярная экономика: становление концепции, эволюция развития, барьеры, проблемы и перспективы.* – С. 9.

В статье исследованы эволюция и предпосылки становления, вызовы и факторы развития циркулярной экономики. Проанализированы и обобщены существующие научные подходы к определению понятия «циркулярная экономика», которые условно систематизированы по 9 группам: раздел экономики, парадигма, стратегия, модель, система, экологическая возможность, технология рециклинга, инструмент «зелёной» экономики, вид хозяйственной деятельности. Предложено термин «циркулярная экономика» рассматривать с трёх позиций: как современную парадигму развития логистических систем; стратегическое направление устойчивого развития; экономическую модель, основанную на технологии рециклинга промышленных отходов с целью достижения устойчивого функционирования бизнес-моделей в национальной экономике.

Выполнен статистический анализ развития национальной логистической системы с учётом экологической составляющей. Установлено, что «зелёная» трансформация логистической системы Украины в

условиях циркулярной экономики происходит недостаточно эффективно. Это связано с ограниченным объемом финансирования сферы охраны окружающей природной среды и недостаточным развитием системы рециклинга промышленных отходов. Эти вопросы требуют разработки комплекса соответствующих институциональных мероприятий и принятия кардинальных логистических решений с учётом передового европейского опыта.

Ключевые слова: национальная экономика, логистическая система, циркулярная экономика, устойчивое развитие, стратегия, парадигма, рециклинг отходов, статистический анализ, концептуальные подходы, систематизация, эффект.

Шевцова А. З., Швец Н. В. *Применение регионального бенчмаркинга в процессе смарт-приоритизации.* — С. 47.

Статья посвящена научно-методическим аспектам проведения регионального бенчмаркинга в процессе предпринимательского открытия в рамках регионального смарт-стратегирования и изложению результатов применения авторской методики на примере одного из отраслевых приоритетных направлений смарт-специализации регионов Европы.

Обоснована актуальность внедрения регионального бенчмаркинга и место его инкорпорации в процесс смарт-приоритизации с учетом имеющегося методического обеспечения разработки региональных стратегий смарт-специализации. Предложенная авторская методика регионального бенчмаркинга включает следующие основные этапы: (1) картографирование и определение смарт-приоритетов по фокусным видам экономической деятельности; (2) анализ региональных приоритетов по европейским целям политики смарт-специализации с определением структуры их выбора и с учетом инновационной активности регионов; (3) анализ содержания и целей региональных смарт-проектов с установлением межсекторальных связей; (4) анализ привлечения к региональной смарт-специализации кластерных образований с определением их локализации и избранных приоритетных сфер; (5) анализ межрегионального сотрудничества по определенному тематическому направлению смарт-специализации; (6) обработка и формализация полученных результатов исследования.

Изложены результаты апробации предложенной методики на примере привлечения химического сектора к формированию смарт-проектов. Проанализированы 90 смарт-приоритетов, выбранных в 69 регионах Европы, с использованием данных европейских интернет-платформ. Определено, что доминантными целями политики смарт-специализации на основе химических производств являются ключевые перспективные технологии, устойчивые инновации и цифровые трансформации. Установлено, что именно такие цели выбирают инновационно-активные регионы, при этом регионы с низким уровнем инновационного развития в дополнение к устойчивым инновациям и ключевым перспективным технологиям фокусируются также на проектах в сфере здравоохранения и безопасности. Сделан вывод, что сочетание знаний и активов в процессе смарт-специализации в Европе происходит в результате активизации межотраслевого и межрегионального сотрудничества, в том числе, на кластерных принципах. Определено, что межсекторальные связи в

смарт-проектах в основном формируются в рамках существующих цепочек добавленной стоимости, при этом в последнее время возникают и активно развиваются новые межсекторальные партнерства, которые преимущественно ориентируются на диджитализацию, диффузию инновационных биотехнологий и технологий устойчивого развития.

Ключевые слова: смарт-специализация, процесс предпринимательского открытия, бенчмаркинг, химическая отрасль, цели политики, региональное развитие, инновации.

Шелеметьева Т. В. *Тенденции развития гостинично-ресторанного хозяйства Запорожского региона в контексте формирования стратегии.* — С. 27.

В статье обоснована необходимость исследования тенденций развития гостинично-ресторанного хозяйства Запорожского региона в контексте формирования стратегии. Сегодня отечественная индустрия гостеприимства развивается быстрыми темпами, особенно в крупных промышленных и финансовых центрах страны. Но значимость этого сегмента для отечественной экономики значительно ниже, чем в развитых странах мира.

Отмечено, что эффективность функционирования гостинично-ресторанного хозяйства зависит от многих внешних и внутренних факторов, имеющих широкое влияние на дальнейшее развитие индустрии гостеприимства. Гостинично-ресторанный бизнес активно развивается, находя новые качественные черты и новые импульсы своего развития, но за последние годы накопился ряд нерешенных вопросов.

Проведен анализ экономического состояния и тенденций развития гостинично-ресторанного хозяйства области на основе статистических данных Главного управления статистики Запорожской области и Государственной службы статистики Украины. Исследована динамика количества средств размещения в Запорожской области. В результате выявлены следующие тенденции: количество гостиничных заведений в 2019 г. значительно снизилось, это объясняется множеством проверок и несоответствием отелей европейскому уровню, что обусловило жесткую конкуренцию между предприятиями гостиничного хозяйства.

Проанализированы предложения туристических услуг Запорожской области за 2017-2019 гг. Коэффициент использования вместимости средств размещения в 2019 г. ниже показателей 2017-2018 гг. Это указывает на не совсем неравномерное заполнение мест по сезонам и о создании значительного количества резервных мест на случай сезонного увеличения количества гостей.

Отмечено, что наибольшее количество заведений гостинично-ресторанного хозяйства области приходится на Бердянский, Мелитопольский районы и г. Запорожье. Это объясняется тем, что Бердянский и Мелитопольский районы — это основные рекреационно-курортные комплексы в области с крупнейшими туристическими потоками.

Проведен анализ динамики количества заведений ресторанный хозяйства в 2017-2019 гг. в Запорожской области и динамики заведений ресторанный хозяйства по городам областного значения Запорожской области. Отмечено, что за последние годы наблюдается постоянное сокращение сети ресторанный хозяйства, принадлежащей юридическим лицам. Это связано с

ростом количества предприятий, принадлежащих физическим лицам-предпринимателям, а также с закрытием столовых на промышленных и других объектах.

Для решения проблем развития гостиничного хозяйства Запорожской области предложено предусмотреть ряд стратегических задач. Обобщены перспективные направления развития в сфере ресторанного бизнеса в регионе. Остаются тренды: национальных кухонь, предприятий, предлагающих крафтовые блюда, воплощение здорового образа питания, приготовление блюд в присутствии заказчика из фермерских продуктов, приготовление низкокалорийных блюд, использование низкотемпературных режимов и открытие заведений питания в формате casual.

Ключевые слова: тенденции, развитие, гостинично-ресторанное хозяйство, регион, динамика, показатели, перспективы, стратегия.

Шкуренко О. В. *Стратегические императивы развития логистической инфраструктуры Украины в условиях экономики замкнутого цикла.* — С. 137.

Статья посвящена определению стратегических императивов развития логистической инфраструктуры Украины в условиях формирования новой экономической модели — парадигмы экономики замкнутого цикла. Обосновано, что эффективное функционирование экономики любой страны невозможно без создания надлежащей логистической инфраструктуры как фактора формирования совокупного спроса, то есть среды, в которой осуществляется перемещение товаров. В целом высокий уровень развития логистики в условиях формирования экономики замкнутого цикла обеспечивает следующие положительные эффекты: снижение стоимости товаров и услуг, создание новых рабочих мест, увеличение оборота оптовой и розничной торговли и повышения сервиса обслуживания покупателей, повышение инвестиционной привлекательности территорий с развитой транспортно-

складской инфраструктурой, улучшение экологической обстановки благодаря оптимизации транспортной инфраструктуры, увеличение доходов государства от реализации транзитного потенциала. Именно такие аспекты подтверждают актуальность исследования.

Проанализировано место Украины в течение 2010-2018 гг. по индексу эффективности логистики, рассчитываемый Всемирным банком. Доказано, что по составляющим индекса эффективности логистики, худшая ситуация складывается с качеством логистической инфраструктуры вследствие высокого уровня физического и морального износа, что замедляет развитие страны в целом. Представлена взаимосвязь между составляющими (эффективность таможенной обработки груза, качество логистической инфраструктуры, международные грузоперевозки, качество логистических услуг, контроль и отслеживание грузов; своевременность доставки грузов) и индексом эффективности логистики. Предложены стратегические ориентиры развития логистической инфраструктуры в условиях создания новой экономической модели с ориентацией на экономику замкнутого цикла, являющейся составляющей национальной логистической стратегии, цель которой — гармонизация интересов участников экономического процесса в социально-экономической среде, а ее основные направления должны быть ориентированы на совершенствование параметров входящих потоков ресурсов на основе улучшения связей с субъектами предпринимательства; совершенствование внутренних потоков, то есть результатов и согласованности действий; совершенствование связей с потребителями, обеспечение наиболее точного соответствия выходных потоков товаров и услуг с их требованиями.

Ключевые слова: логистическая инфраструктура, развитие, стратегические императивы, экономика замкнутого цикла.

ABSTRACTS

Antonyuk V. P. *Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine in the Context of the Requirements for Human Capital and European Integration Processes.* – P. 113.

The article substantiates the need to develop strategic approaches to the modernization of the higher education system in Ukraine in accordance with the current needs of social development and European integration processes. The analysis of the formation of educational policy in Ukraine and its strategic priorities throughout the entire period of independence is carried out. Revealed the strengthening of the orientation of the higher education system (HES) in Ukraine in the European educational space, noted certain changes in the modernization of higher education. However, they do not provide sustainable progressive changes in the higher education system, solving existing problems and overcoming the lag of the domestic system of higher education from developed countries. An examination of the draft Strategy for the Development of Higher Education for 2021-2031 was carried out, an assessment of its positive parameters was made, and a number of omissions and shortcomings were identified that would limit its role in the significant modernization of Ukrainian higher education in accordance with the needs of human capital development and in modern processes of transformation of society, can hinder modernization of the highest school and its European integration vector of development. They are associated with a weak conceptual substantiation of the leading role of higher education in modern social progress; lack of adequate attention of the Strategy to the main stakeholders of the HES, primarily to employers who form the labor market for graduates of higher educational institutions, as well as to consumers of educational services - students and the population in general. The prepared draft Strategy does not sufficiently take into account the wide possibilities of digitalization for the development of universities, the priority need to develop students' skills of innovation and entrepreneurship, the need for a greater orientation of the activities of higher education institutions to the needs of regional development.

Keywords: higher education system, universities, higher education development strategy, human capital, European educational space.

Artemenko D.M. *Assessment of Leading Indicators of State Regulatory Policy in the Banking Sector.* – P. 147.

The article, based on the generalization of domestic and international experience in assessing the leading indicators of regulatory policy in the banking sector, formed proposals to determine the financial condition and risk of bankruptcy of the bank.

It is proposed to supplement prudential banking supervision, based on tracking the economic standards of individual banks, with models of discriminant analysis for a comprehensive determination of the financial condition and risk of bankruptcy of banks.

The built-in reference matrix of discriminant analysis of the level of financial condition and the degree of risk of bankruptcy of the bank helps to improve the quality of financial determination of its market value, which is a reliable indicator for informed decisions by owners, ma-

nagers and customers to maintain its effective functioning and further stable development.

The use of a range of values of the level of probability of bankruptcy, which is the inverse of the integral indicator of the financial condition of the bank, allows more differentiated determination of classes of banks by level of financial condition and group of banks by bankruptcy risk.

The developed reference matrix as a starting point of methodological support of comprehensive financial assessment of market value of banks avoids mistakes in choosing the methodological approach and methods of calculating the market value of a particular bank and identify potential bankrupt banks for detailed reevaluation of their loan portfolios and securities portfolios.

Keywords: valuation, indicators, regulatory policy, probability of bankruptcy, financial condition, bank.

Bolotina Y., Shubna O., Byvsheva L. *Features of Financing and Management of the Social Protection System in Ukraine.* – P. 120.

The article considers the features of financing and management of the social protection system of the population of Ukraine in a market economy. The directions of budget financing of the social sphere during 2010-2017 are determined. Activities for the social protection of the population are a mandatory component of any modern state. In general, social protection activities cover the area of material support and provision of social services to disabled people. The grouping of expenditures on social protection and social security by different categories according to the OECD database has been studied. Transfers in monetary and non-monetary forms to the population in the consolidated budget of Ukraine are analyzed. The dynamics of the population with average per capita equivalent total income per month, lower than the statutory subsistence level for 2010-2019, is analyzed. The modern problems of financing and management of the sphere of social protection of the population in Ukraine are revealed and the ways of their overcoming are outlined.

Keywords: social policy, population protection, social institutions, services, social sphere, expenditures, classification of social expenditures, funding problems, measures

Borodina O. *Current Issues of Decentralization Reform and Administrative-Territorial Device.* – P. 68.

The experience of reforms in foreign countries shows that decentralization is an essential factor in democratizing and modernizing the economy, provides for concrete steps to improve the quality of life, has a clear framework and conceptual content.

It is the decentralization of Public Administration that is the driving force behind the creation of a favorable regional economic space for achieving sustainable development.

Reforms of the administrative-territorial structure in Ukraine have recently been fundamental, structure-forming in nature, but, despite many advantages, they have revealed a large-scale complex of problems related to the relationship between new levels of state power and the distribution of budget funds.

The materials of the article indicate that the current legislation has not yet been adapted to the new system of

territorial structure. Issues of optimal interaction between state and local government bodies, synchronization of the development of territorial levels of the economy in the context of decentralization require regulatory changes and monitoring.

For the effective completion of reforms, important steps are needed that will allow achieving the conceptual goal of the reform: the government and all authorities must serve the interests of society and ensure the sustainable development of the country. To do this, you need to form an appropriate policy and implement it systematically. It is proposed to adopt new agreements that will allow launching the work of administrations in new districts in a new format. At the same time, it is necessary to adopt a law on the administrative-territorial structure, which will establish rules by which it will be possible to further modernize districts and correct mistakes made. Finally, it is necessary to amend the Constitution in terms of local self-government and territorial organization of power.

A number of provisions are proposed aimed at improving relations between the levels of subnational authorities, improving the efficiency of the Institute of prefects, distributing local finances, and legislative regulation of aspects of local self-government work.

Keywords: decentralization, administrative-territorial structure, united territorial community, regional development, sub-regional level, prefects.

Deich M. *Environmental Management: Public Participation.* – P. 87.

The article on the example of Donetsk region shows that the ecological condition does not improve, but, on the contrary, worsens every year.

Environmental management is recognized worldwide as a possible way to escape from the environmental crisis, therefore scientists pay sufficient attention to the opportunities and problems of environmental management. Practical experience gained in the last 5-10 years indicates some problems in the implementation of environmental management in Ukrainian enterprises.

It is proved that not only the management of enterprises should change their awareness; all members of local communities should do it.

Currently, the environmental movement is developing, which is characterized by the transition from traditional forms of environmental events to environmental initiatives. The role and tasks of public ecological institutions in solving social and ecological problems are shown, their main types are determined.

An example of a modern version of the community of the past in the English city of Leeds Lilac Grove is given. The name of the community Lilac is an acronym for society that allows for minimal damage to the environment.

The conditions for effective public participation in making important decisions are determined. The expediency of developing economic and financial mechanisms of rational environmental resources management is proved.

For Donetsk region, where the majority of the population lives in industrial cities with extremely unfavorable environmental conditions, an important aspect of management should be the mechanism for realizing the rights of citizens to compensation for harm to health. The article proposes events for the implementation of this mechanism.

Keywords: environmental management, environment, public environmental organizations, economic and financial mechanisms.

Erfort I., Erfort Yu. *The Theoretical-Methodical Basis of Research in Assessing Pricing Processes of Businesses.* – P. 21.

For indicating the theoretical-methodical base of research in pricing, the authors carried out the analysis of existing approaches to pricing: cost-pricing, marginal subjective pricing and marginal objective pricing. The idea of flexibility as a possibility of pricing processes to adjust is inherent in all examined approaches to pricing, however, the key directions of adjustment process very essentially. Cost pricing and subjective marginal pricing focus on possibility of pricing mechanism to adjust only in one certain way: with regard to either the costs like in the first case or utility to the customer like in the second. The objective marginal approach to pricing which takes into consideration the factors of both supply and demand represents, in the opinion of the authors, the well-balanced option and the most suitable base for developing methodical basis of assessing pricing processes of businesses. The development of these methodical approaches is the prospective direction of the further research and testifies the practical value of analysis of the existing approaches to the pricing.

Keywords: pricing processes, theoretical-methodical basis, cost-pricing, subjective marginal approach to pricing, objective marginal approach to pricing.

Gorodianska L. *Reconstitution of the Economic Resources: Innovative Basis.* – P. 99.

The article provides an overview of the classical theories of innovative development, reveals the underlying reasons for a person's motivation to implement innovative activities. Based on a review of classical theories of innovation and research results, it is proved that the innovative development of an enterprise depends not only on the quality level of the intellectual potential of the personnel, but also on the state of the objects of its economic resources. The conceptual level of categories of innovations has been determined, which can give an idea of the innovative foundations of the reconstitution of economic resources and the intellectual potential of personnel at Ukrainian enterprises in modern economic, military-political and epidemiological conditions. The principles for the formation of a new strategy of economic development based on a scientific approach to the formation of models for managing business processes, especially innovative processes of enterprises, have been developed. Their essence is demonstrated with the help of the planning mechanism of the innovative level of reconstitution of economic resources at the enterprise. A model of innovative reconstitution of economic resources at an enterprise and stages of formation of a strategy for innovative development of enterprises in a modern information and digital society have been developed. It has been established that the basis of the strategy for the innovative development of an enterprise should be the reconstitution of its economic resources. This is a fundamentally new strategy for the economic development of an enterprise, which requires the development of a balanced system of indicators for the innovative reconstitution of economic resources. The creation and implementation of such a strategy involves overcoming internal obstacles in order to ensure the trend of innovative development and competitiveness of the domestic enterprise.

Keywords: reconstitution, innovative development, digitalization, intellectual investments, reconstitution economic resources, intellectual potential, enterprise, model

at innovative reconstruction of economic resources, economic development strategy.

Hutsaliuk O., Havrylova N., Kotlubay V. *Modern Features of Risk Management in the Context of Strategic Development of the Enterprise.* – P. 74.

The article considers the systematic and complex development of the term "management of strategic development of the enterprise", which occurs through a consistent combination of developments of scientists and business representatives. It is argued that modern views and knowledge on the management of strategic development in the current socio-economic conditions significantly affect the effectiveness of the strategic management system and the development of domestic enterprises.

The interpretation of leading domestic and foreign scholars on the interpretation of the concepts of "strategy", "strategic development management", "strategic planning" is considered. Attention is paid to anti-crisis strategic management at various levels, namely through the corporate level, the level of first managers, functional level (finance, marketing, product and production policy), linear level (heads of departments, representative offices, branches). In scientific work much attention is paid to the corporate strategy of the enterprise taking into account the influence of internal and external factors in order to develop optimal options for operational, tactical and strategic management decisions, which should focus on monitoring and controlling all types of enterprises to prevent crises.

The paper proposes measures of corporate strategy, which should form a set of tools for cross-functional integration of the enterprise by achieving synergies, promote participation of all departments in the development of new enterprise strategy, management of strategic initiatives and changes, integration of strategic priorities and coordination of human resources.

It is argued that the management of strategic development, aimed at creating competitive advantages of the enterprise and the establishment of an effective strategic position that will ensure the future viability of the enterprise in changing conditions. The choice of strategy in strategic management is related to the state of key factors, which include the strengths of the industry and the enterprise, purpose, mission, the interests of senior management, employee skills. The dynamic process of strategic management of the enterprise is the umbrella under which the enterprise can confidently move towards the goal, despite the adverse effects of the environment.

Keywords: economic risks, risk management, strategic development, strategic management, strategic control.

Kuklin O., Pustoviit R., Dernova I. *Institutional Features of Modernization of Higher Education in Ukraine.* – P. 106.

The process of institutionalization of higher education in Ukraine is studied in terms of factors due to the need for its modernization and taking into account formal and informal institutions and factors of the previous institutional trajectory of development. Emphasis is placed on determining the institutional causes of achievements and failures in the field of domestic higher education. An analysis of the target integrated function of assessing the quality of education and ways to modernize the educational process is offered.

It is emphasized that a significant number of initiated institutional reforms in the development of higher educa-

tion in Ukraine have led to imperfect institutions and consequences when higher education does not meet current demands of the individual, society, economic needs and global trends.

Therefore, for the successful economic growth of Ukraine and ensuring its competitive and innovative prospects, the modernization of higher education must take place in direct connection with the transformation of the institutional environment. In turn, the quality of the institutional environment is determined by the efficiency of key institutions. However, we now have reasonable doubts as to whether Ukraine has the necessary institutional environment to modernize higher education that ensures sustainable economic growth and competitiveness. In essence, educational failures are the result of existing institutional disparities between formal and informal institutions. This is an obvious flaw of the government, which negatively affects the external effects of education in the country as a whole.

Keywords: institutional economy, higher education, formal and informal institutions, education modernization.

Latysheva O., Nedviga M., Nakonechna Yu. *The Use of Different Notations of Design of Business Processes of Trade Enterprise is for Planning of his Activity.* – P. 91.

The article presents the procedure for further improvement of the functioning of a domestic trade enterprise to ensure its competitiveness and sustainability, which is associated with the processes of adjustment, regulation, reorganization and improvement of business processes.

The possibility of increasing of efficiency of planning of functioning of trade enterprise is on the basis of design of business processes, that allows evident to represent all processes and stages of activity and management, set existent problems, define resources, regulations, tasks and desirable results.

It is well-proven that construction and use of models of business processes in different notations it is aimed at the increase of efficiency of planning of functioning of trade enterprise, as these models allow evidently to represent all processes and stages of activity and management, set existent problems as «critical points» of process, to define resources, regulations, tasks and results.

For determination of the state of functioning of basic business processes of enterprise for the evident image of processes and stages of works is built diagram basic to the business process in the system of design of business processes – «Bizagi. Modeler», that is sent to the design, implementation, automation and analysis of business processes in the module of Modeler in notation of BPMN, where the sequence of executions and events is designed. The diagram of actions of the main business process of the trading enterprise in the standard of modeling of business processes – «Bizagi. Modeler» allowed establishing a list of business process operations and a list of documents with their characteristics.

Offered model in notation of IDEF0 basic to the business process foresees the construction of business-function or work (presented on diagrams as rectangles) and data and objects (represented as pointers that link inter se works), here to the mechanism of management belong: personnel; capital assets and technical equipment.

In the article possibilities of introduction of modern tool of improvement of business processes are investigated the realization of commodity in the conditions of domestic trade enterprise, considered directions of im-

provement of efficiency of functioning of basic business processes of enterprise; expediency of introduction of control system by business processes is select and well-proven on the basis of their regulation and design for providing of efficiency of work of shop. For this purpose, the tool of the strategic planning of platform is select and applied business is a design of «ARIS Express», removes the basic stages of the strategic planning of development of trade enterprise. In the article the result of decoupling is presented to the business process of the strategic planning on the basis of results of functional design of standard of IDEF0 of process of planning of activity, allows as good as possible to describe, to regulate the business processes of activity of base enterprise.

Keywords: business processes, designs of business processes, functional model, decoupling, notation of IDEF0, methodology of «Architecture of Integrated Information Systems - ARIS», platform of «Bizagi. Modeler».

Liashenko V., Petrova I. *BCG-analysis of the Industry of the Prydneprovsk and Donetsk Economic Regions: Definition of Smart Priorities and Development Strategies.* — P. 35.

The article defines the smart priorities of the industry of the Prydneprovsk and Donetsk economic regions and the optimal strategies for the redistribution of financial flows between various types of economic activity. It was revealed that the BCG matrix allows you to determine a strategic position for each type of economic activity of the industry and, based on the analysis of this position, choose a strategy for its development.

A modified BCG matrix is proposed, which is designed to study the smart priorities of the industry of the Prydneprovsk and Donetsk economic regions. Four strategic zones of the BCG matrix are highlighted — «Strategic Leaders», «Current Leaders», «Prospective Leaders» and «Depressive Sectors», which allows you to choose a suitable strategy for the further development of industries. Determined that for the «Strategic Leaders» the strategy of maintaining leadership is applied; «Current Leaders» - a strategy of maximizing profits directed to the development of new products of «Promising Leaders» and maintaining the products of the «Strategic Leaders» industries; «Prospective Leaders» - an investment or selective development strategy; «Depressive sectors» - a target strategy for depressed sectors or the elimination of depressed sectors / exit from the market. It was determined that the Prydneprovsk and Donetsk economic regions should focus on such smart priorities as «Strategic leaders» and «Prospective leaders».

A «regime of international public-private partnership» is proposed to attract investments in the regional economies, which combines a system of incentives and benefits, mandatory conditions and restrictions to maintain a balance of interests of international donors, the state and business. An algorithm for introducing a regulatory regime for international public-private partnership is presented.

Keywords: BCG analysis, Prydneprovsk economic region, Donetsk economic region, industry, smart priorities, strategy, regime of international public-private partnership.

Novikova O. F., Antoniuk V. P., Liashenko V. I., Azmuk N. A., Ostafichuk Ya. V., Shamileva L. L., Pankova O. V., Novak I. M., Shastun A. D., Kasperovych O. Yu. *Formation of Conceptual Bases of Digital Transformation of Education and Science of Ukraine.* — P. 190.

In the article reasonably the need to develop digital skills among the general population and the role of the

education system in this process. Timeliness of project development was noted Concepts of digital transformation of education and science until 2026 prepared by the Ministry of Education and Science of Ukraine. Briefly outline the content of the project Concepts of digital transformation and its expert evaluation was carried out. Certain positive aspects of the Concept were noted and the omissions and weaknesses of the project were systematized. The main disadvantages include: balance between education and science in the Concept project because it contains digital the transformation Science hardly considered; not taking into account a number of important normative legal documents of Ukraine, including the framework of digital competencies for Ukrainian citizens; insufficient focus of the document on the digital modernization of the entire content of education at all levels and ensuring the formation of basic digital applicants. It was concluded that the project needs significant improvement, recommendations have been developed that will contribute to the revision of the draft Concept to improve its quality and meet modern digitalization trends.

Keywords: digitalization, digital transformation, digital competencies, digital modernization of education, digitalization of scientific activity.

Novikova O. F., Ostafichuk Ya. V., Azmuk N. A., Khandii O. O., Pankova O. V. *Strategic Directions of Security of Small and Medium Business Development in Ukraine in the Conditions of Limited Opportunities.* — P. 80.

A general assessment of the state of small business, the business environment, unfavorable conditions and opportunities for its development has been carried out. The analysis of the decrease in the rating of ease of doing business in international comparisons is presented. The features of the state and prospects of Ukraine in the Eastern Partnership are revealed in the context of the policy of supporting small and medium-sized businesses. The directions of the European Union's financial assistance to Ukrainian entrepreneurship are revealed. Attention is focused on strengthening European aid during the COVID-19 pandemic. The directions of activities created within the framework of assistance from the European Union — the Office for the Development of Small and Medium Enterprises, the Office for the Promotion of Ukraine's Exports, the Ukrainian Foundation for Standards, and the Office for Effective Regulation are disclosed. The possibilities of presenting Ukrainian goods and services, which are unique and competitive, to foreign markets are revealed.

The need for the development of certain types of creative industries with an emphasis on specialized activities in the field of design has been substantiated.

In the list of barriers to implementation, the lack of an industrial design ecosystem is put in the first place. It is proposed to include creative formations in regional development strategies through public-private partnerships.

The essence and content of directions and measures of state policy of Ukraine to support entrepreneurship, which have legal regulation, are disclosed. State support for certain industries and spheres of activity included assistance in case of partial unemployment, credit holidays, tax preferences, cheaper loans, financial support for agribusiness, development of the National online platform «Action. Business». The directions of state support by target groups have been systematized. It is proposed to use such levers and mechanisms that will strengthen the state anti-pandemic policy.

Keywords: small and medium business, social dialogue, security, development, Eastern partnership, digitalization, creative industries.

Osadcha N. *Conceptual Principles of Realization and Improvement of Export Strategy of Zaporizhia Region.* – P. 60.

The article analyzes the tools of market diversification. The situations of the state of development of export activity of Ukraine and Zaporizhia region in the conditions of pandemic are investigated. The study identifies the main threats to foreign economic activity. In Ukraine, there is no legally justified mechanism for interaction between the state and sectoral NGOs. Some attempts by the state to build a mechanism for dialogue between government and business are inconsistent. To advance these processes, structures were needed that could clearly articulate their current demands to the authorities and defend the interests of their branches by all constitutionally possible means, ie could position themselves and defend their interests in state executive bodies.

Keywords: export potential, export, import, export climate, action program.

Pizhuk O. *Structural Changes of Income by Ukrainian Households in Digitalization Conditions.* – P. 153.

In the framework of this research, we assumed that digitalization is one of the factors influencing the growth of welfare of the population of Ukraine, the main criterion of which is the total household income. To confirm this hypothesis, we used general and unique methods of cognition, in particular comparative analysis and synthesis – in studying the dynamics of growth of total household income in Ukraine compared to other countries and determining the level of access to the Internet; regression analysis – in establishing the relationship between the determinants and the total income of households in Ukraine, etc.

Using regression analysis, based on statistics for the period 2001-2019 on the total income of the population of Ukraine (Y) and the percentage of households with Internet connection (variable x), we hypothesized that digitalization has an impact on the level of total household income by detecting the dependence of Y on x . The parameters were estimated using the least-squares method at the specification stage, and even exponential regression was chosen. The statistical significance of the regression equation was verified using the coefficient of determination and Fisher's test. It is established that in the studied situation, the general variability of the total average monthly income of households in Ukraine is explained by the change x , i.e., the share of households with access to the Internet. This hypothesis also confirmed by constructing a regression equation based on spatial data on household income in several countries and the percentage of their connection to the Internet as of 2019.

The theory of discrete Markov processes, the so-called Markov chain theory, was chosen as a mathematical tool for forecasting structural changes in the total income of Ukrainian households in the conditions of digitalization, which allows considering the change in the structure of a given population as a stochastic (random) process.

Keywords: digitalization, total household resources, wages, regression analysis, Markov chains.

Rogoza M., Perebyynis V., Kuzmenko O., Mykolenko I. *Agri-food Complex Development Strategies in Context of Economic and Energy Security.* – P. 3.

It has been established that the agro-food complex occupies a prominent place in the economy of Ukraine. Here, the number of employees (excluding resources, technological services and trade in food products) is 13.9% of the total. 80% of the country's food needs are formed through its own production. In the commodity structure of national exports, agri-food products account for almost a quarter of the volume (24.3%).

A rating list of fuels with the highest priority for individual components of the agri-food complex has been determined. For agriculture, forestry and fisheries, these are diesel fuel and gasoline (84.2% of total amount of fuel). For food production, it is gaseous fuel (natural gas, propane and liquefied butane), the share of which is 76.0%.

It has been proved that economic and energy security should be considered as factors of external and internal environment of the agro-food complex. This determines the feasibility of two strategies for the formation of energy security: energy independence strategy and energy saving strategy.

Given the overproduction of sugar beets and sugar in Ukraine and the unfavourable market situation on the world markets, it is appropriate to process their surplus into bioethanol and biogas. Since energy saving is a top priority for sugar companies, production of their own biogas will diversify energy sources and optimize energy consumption.

Calculations of two versions of design indicators of a biogas plant at a sugar plant have been made (the first one concerns processing of 400 thousand tons of sugar beets annually, the second one has to do with 500 thousand tons). The project analysis has showed that the biogas plant can increase profits 5 times (per 1 ton of processed sugar beets) by producing biogas and converting it into electricity.

Keywords: agri-food complex, economic security, energy security, energy independence strategy, energy saving strategy, biogas plant.

Savchenko L., Gritsenko S. *Analysis of LTL Delivery Technologies in Terms of Economic, Environmental and Social Costs.* – P. 127.

One of the main directions for improving the quality of the provision of transport services is to bring the level of service and infrastructure development to European standards, increase the level of safety and reduce the negative impact on the environment.

Accordingly, the role of an integrated consideration of logistics solutions increases; rationality is no longer considered only in economic terms (expenses, income, payback period, etc.), but also in terms of the impact on the surrounding social and natural environment (harmful emissions, road accidents, traffic congestion, noise, etc.).

The purpose of the article is to examine the LTL cargo delivery system in terms of various components of economic and socio-environmental impacts and associated costs.

The authors analyze and gives their own vision of the basic terminology and concepts related to the transportation of LTL cargo.

The existing demand for LTL cargo transportation between regions of Ukraine has been analyzed and a sig-

nificant (more than 50%) share of demand for such transportation among the total number of requests for delivery between regions of the country has been determined.

The process of LTL cargo delivery is considered on the basis of the interaction of the relevant stakeholders, the list and characteristics of which are determined for a consolidated and non-consolidated delivery technology.

The main attention is paid to the assessment of the system of economic and socio-ecological interactions accompanying the delivery process, as well as the corresponding costs and losses. The main components of costs are stated, which, according to the authors, should be taken into account when assessing the feasibility of applying a particular scheme of LTL cargo delivery. A set of factors that affect the boundaries of the expediency of using the consolidated technology of LTL cargo delivery has also been formulated.

Keywords: LTL (groupage) cargo transportation; freight consolidation; stakeholders of the transportation process; economic, social and environmental costs of transportation.

Shelemetieva T. *Trends of development of hotel and restaurant economy of Zaporizhzhya region in the context of strategy formation.* – P. 27.

The article substantiates the need to study trends in the hotel and restaurant industry of the Zaporozhye region in the context of strategy formation. Today, the domestic hospitality industry is developing rapidly, especially in large industrial and financial centers of the country. But the significance of this segment for the domestic economy is much lower than in developed countries.

It is noted that the efficiency of the hotel and restaurant industry depends on many external and internal factors that have a broad impact on the further development of the hospitality industry. The hotel and restaurant business is actively developing, finding new quality features and new impulses of its development, but in recent years a number of unresolved issues have accumulated.

An analysis of the economic situation and trends in the hotel and restaurant industry of the region on the basis of statistical data of the Main Department of Statistics of Zaporozhye region and the State Statistics Service of Ukraine. The dynamics of the number of accommodation facilities in the Zaporozhye region is studied. As a result, the following trends were identified: the number of hotel establishments in 2019 decreased significantly, due to numerous inspections and non-compliance of hotels with the European level, which led to fierce competition between the hotel industry.

The offers of tourist services of Zaporizhia region for 2017-2019 are analyzed. The capacity utilization rate in 2019 is lower than in 2017-2018. This indicates not quite uneven filling of seats by seasons and the creation of a significant number of reserve seats in case of seasonal increase number of guests.

It is noted that the largest number of hotels and restaurants in the region falls on Berdyansk, Melitopol districts and the city of Zaporozhye. This is due to the fact that Berdyansk and Melitopol districts are the main recreational and resort complexes in the region with the largest tourist flows.

The analysis of the dynamics of the number of restaurants for 2017-2019 in the Zaporozhye region and the dynamics of restaurants in the cities of regional importance of the Zaporozhye region. It is noted that in recent years

there has been a steady reduction in the network of restaurants owned by legal entities. This is due to the growing number of enterprises owned by individual entrepreneurs, as well as the closure of canteens at industrial and other facilities.

Regarding the solution of problems of development of hotel economy of the Zaporozhye area it is offered to provide a number of strategic tasks. The perspective directions of development in the sphere of restaurant business in the region are generalized. There will be trends: national cuisines, companies offering craft dishes, the implementation of a healthy diet, cooking in the presence of the customer, from farm products, cooking low-calorie meals, using low-temperature modes and opening restaurants in casual format, a kind of factories and markets.

Keywords: trends, development, hotel and restaurant industry, region, dynamics, indicators, prospects, strategy.

Shevtsova H., Shvets N. *Applying of Regional Benchmarking in the Smart Prioritization Process.* – P. 47.

The article is devoted to the scientific and methodological aspects of regional benchmarking in the entrepreneurial discovery process as part of the development of regional smart specialization strategy. We present the results of using the author's methodology on the example of one of the sectoral priority areas of smart specialization in European regions.

The relevance of the implementation of regional benchmarking and the place of its incorporation into the process of smart prioritization, taking into account the existing methodological support for the development of regional smart specialization strategies have been substantiated.

The methodology for regional benchmarking proposed by the authors includes the following main stages: (1) mapping and defining smart priorities for focal economic activities; (2) analysis of regional priorities according to European policy objectives of smart specialization and study of their structure taking into account the innovative activity of the regions; (3) analysis of the content and goals of regional smart projects with the identification of intersectoral links; (4) analysis of attracting clusters to regional smart specialization and study their localization and selected priority areas; (5) analysis of interregional cooperation in selected thematic area of smart specialization; (6) processing and formalization of the obtained research results.

The results of approbation of the proposed methodology are presented on the example of involving the chemical sector in the formation of smart projects. Using data from European internet platforms, we examined 90 smart priorities selected in 69 European regions. It was determined that the dominant goals of the smart specialization policy based on chemical production are Key enabling technologies, Sustainable innovation and Digital transformation. We found that these goals were chosen mainly by the innovation-active regions, while regions with a low level of innovation development, in addition to Sustainable innovation and Key enabling technologies, also focus on projects in the field of health and safety. It is concluded that the combination of knowledge and assets in the smart specialization process in Europe is the result of increased intersectoral and interregional cooperation, including using cluster technologies. Cross-sectoral linkages in smart projects are formed mostly within the existing value chains. At the same time, recently, new intersectoral partnerships,

which are focused mainly on digitalization, diffusion of innovative biotechnologies and technologies for sustainable development, have emerged and are actively developing.

Keywords: smart specialization, entrepreneurial discovery process, benchmarking, chemical industry, policy objectives, regional development, innovations.

Shkurenko O. *Strategic Imperatives for the Development of Logistics Infrastructure in Ukraine in a Closed-Loop Economy.* – P. 137.

The article is devoted to the definition of strategic imperatives for the development of logistics infrastructure of Ukraine in the conditions of formation of a new economic model - the paradigm of the closed cycle economy. It is substantiated that the effective functioning of the economy of any country is impossible without the creation of proper logistics infrastructure as a factor in the formation of aggregate demand, in the environment in which the movement of goods. In general, the high level of logistics development in a closed cycle economy provides the following positive effects: reducing the cost of goods and services, creating new jobs, increasing the turnover of wholesale and retail trade and improving customer service, increasing the investment attractiveness of developed transport infrastructure, improving environmental situation due to the optimization of transport infrastructure, increasing state revenues from the realization of transit potential. These are the aspects that confirm the relevance of the study.

The place of Ukraine during 2010-2018 is analyzed according to the logistics efficiency index calculated by the World Bank. It is proved that according to the components of the logistics efficiency index, the worst situation is with the quality of logistics infrastructure due to the high level of physical and moral deterioration, which slows down the development of the country as a whole. The relationship between the components (efficiency of customs processing of cargo; quality of logistics infrastructure; international shipments; quality of logistics services; control and tracking of goods; timeliness of cargo delivery) and the index of logistics efficiency are presented. Strategic guidelines for the development of logistics infrastructure in terms of creating a new economic model with a focus on the closed cycle economy, which is part of the national logistics strategy, which aims to harmonize the interests of economic process participants in the socio-economic environment, its main directions should be aimed at improving parameters: incoming flows of resources based on improving relations with business entities; improvement of internal flows, in results and coherence of actions; improving relations with consumers, ensuring the most accurate compliance of outgoing flows of goods and services with their requirements.

Keywords: logistics infrastructure, development, strategic imperatives, closed-loop economy.

Stolyarov V. *Reflections on the Creative Legacy of Vladimir Kirillovich Chernyak and Alexander Sergeevich Emeljanov (Part 1. Legacy is the Basis of the Future).* – P. 180.

The article in the form of memoir-analytical reflections reveals the leading components of the creative heritage of Doctor of Economics, Professor V. K. Chernyak and Doctor of Economics, Professor, Corresponding Member of National Academy of Sciences of Ukraine A. S. Emeljanov.

The creative heritage of V. K. Chernyak disclosed by his innovative ideas of fighting poverty through a radical reform of wages, increasing the population's ability to pay and assessing the effectiveness of the central and regional authorities using the provisions of the Human Development Concept: the dynamics of the Human Development Index, an increase in life expectancy, an improvement in the ratio of fertility and mortality.

The historical reference points of scientific and socio-political activities of V. K. Chernyak are revealed in 1973-2020. A comparative analysis of its metrology of human development with the adopted state decisions, including in the State strategies for regional development for the period up to 2020, has been carried out and for 2021-2027.

The most important guidelines and advice to "Servants of the People" on achieving mutual responsibility of the authorities and the people are given.

The administrative blunders of the Ukrainian bureaucracy are revealed in the calculations and analysis of the Human Development Index at the national level and the Regional Human Development Index at the level of administrative regions.

The creative heritage of A. S. Emeljanov disclosed in the part of his recommendations on enhancing the role of the state in the management of the market economy.

The characteristic features of the mission of A. S. Emeljanov are given as "personally involved" in the problems of the formation of Ukrainian Market within the framework of official, scientific and parliamentary activities in 1992-2012.

The revolutionary ideas of A. S. Emeljanov are disclosed to harmonize the planning principles of public administration with market methods of management.

The article contains examples of joint cooperation between V. K. Chernyak and A. S. Emeljanov in the state building of Ukraine. Examples of professional incompetence of the Ukrainian bureaucracy are given.

The article makes an appeal to "Servants of the People" with an insistent recommendation for the study, understanding and use of the attitudes of the creative heritage of V. K. Chernyak and A. S. Emeljanov.

In the context of updating the Appeal of scientists to the First President of Ukraine L. M. Kravchuk in 1994, the author's directions for further scientific and applied research were determined.

Keywords: creative heritage, V. K. Chernyak, A. S. Emeljanov, "Servants of the people", human development, overcoming poverty, public administration, Planning Code, Evgeny Evtushenko "God forbid", Mario de Andrade "My soul is in a hurry".

Tkachenko N. M. *Legislative Changes and Innovations in Accounting, their Influence and Creation of Conditions for Reforms in Taxation.* – P. 142.

This article researches legislative changes in accounting, which took place in recent years. Main attention was focused on the innovations introduced by the Law of Ukraine of January 16, 2020 No. 466-IX "On The Introduction Of Changes Into The Tax Code of Ukraine As To The Administration Of Taxation, Elimination of Technical And Logical Inconsistences In Tax Legislation", which embrace practically all the spheres of economic activities, apart from banks and budgetary institutions and enterprises, which, according to the legislation, report their records according to the international standards of financial accounting and have huge importance for tax system.

Keywords: accounting, law, tax reform, standards, income tax, single tax, reports, 1DF.

Trushkina N. *Circular Economics: Concept Formation, Evolution of Development, Barriers, Problems and Prospects.* – P. 9.

The article examines the evolution and preconditions for the formation, challenges and factors of the circular economy. The existing scientific approaches to the definition of "circular economy" are analyzed and generalized. It is proposed to consider the term "circular economy" from three positions: as a modern paradigm of development of logistics systems; strategic direction of sustainable development; economic model, which is based on the technology of recycling industrial waste in order to achieve sustainable operation of business models in the national economy.

The statistical analysis of the development of the national logistics system taking into account the ecological component is performed. It is established that the "green" transformation of the logistics system of Ukraine in a circular economy is not effective enough. This is due to the limited amount of funding for environmental protection and insufficient development of the industrial waste recycling system. These issues require the development of a set of appropriate institutional measures and the adoption of radical logistics decisions, taking into account the best European experience.

Keywords: national economy, logistic system, circular economy, sustainable development, strategy, paradigm, waste recycling, statistical analysis, conceptual approaches, systematization, effect.

Zadorozhny G. *Conscientious War is the Leading Form of Geoeconomic Subordination of Consciousness as a New Subject of Labor in the Context of Neoliberal Globalization.* – P. 199.

In the context of globalization, the very subject of labor is changing dramatically – it becomes human consciousness, and changes in the subject of labor – consciousness, technologies for manipulating consciousness have become the most profitable business. Consciousness is also becoming a new subject of a new consistent war, which is associated with a change in consciousness and human identity. The specificity of modern war is determined by the fact that the most important direction of a global war on defeat is connected with destroying the subject that can wage a war and is able to develop and set strategic goals. Therefore, the main offensive is aimed at

destroying those intellectual centers that are developing national strategies for survival. Understanding this caused the possibility of changing the knowledge of the world in a new human-dimensional format. By and large, a conscientious war is being waged for the survival of humanity, for its future. In the course of this war, which is essentially a struggle between Technos and HOMOS for victory: the technical artificial world or the human world, a picture of the future is already being formed and implanted in the consciousness of a still-human. It's a pity that Technos is tactically winning so far. But man, in his divine-ontological being, has all the potential, first of all, spiritual and moral, for a strategic victory. If a person is able in this global crisis world to remain a person as such, who realizes and begins to realize his humanity in every act, then the human future will become the Great Victory of Mankind.

Keywords: man, humanity, conscientious war, globalization, consciousness, identity, value competitiveness, intelligence.

Zadorozhny G., Duna N., Zadorozhna O., Abramenko A., Ivanova M., Kletsova Yu., Lychko Yu., Travkina K., Chorna A. *Features and Prospects of Industry 4.0 in the Economy of Ukraine (Scientific Review).* – P. 159.

The research was performed within the research work "Spiritually-noosphere-sustainable economic development as a breakthrough theory of post-classical economics (methodological principles of formation)" (state registration number 0117U004936).

The hypothesis is substantiated that today economic transformations at the level of world and national economy are caused by complex influence of modern megatrends, first of all by COVID-19 pandemic and digitalization of economy and society.

The nature and degree of influence of global trends and processes of Industry 4.0 and digitalization on the fateful spheres of life support in Ukraine are revealed. The system of theoretical views on the global trend of Industry 4.0 is systematized and structured, according to which the most significant changes in the socio-economic sphere take place. Practical recommendations have been developed on the need to switch to the Industry 4.0 model in some of the most important areas of economic development. The sequence of development of the Industry 4.0 platform in the economy of Ukraine is determined.

Keywords: society, national economy, reforms, digitalization, Industry 4.0, branches of economy, production technologies.